

Opinnäytetyö (AMK)
Kestävä kehitys
Ympäristösuunnittelu
2015

Juuli Vänni

LUONNONSUOJELU- VIRANOMAISTEN POIKKEUSLUPAPERUSTEET JA KÄYTÄNNÖT *EX SITU* -SUOJELUSSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Juuli Vänni

LUONNONSUOJELUVIRANOMAISTEN POIKKEUSLUPAPERUSTEET JA KÄYTÄNNÖT EX SITU -SUOJELUSSA

Ilmastonmuutoksen edetessä lajien suojelu kaipaa uusia keinoja, joiden tarve ei vielä vuonna 1997, jolloin Suomen luonnonsuojelulaki kirjoitettiin, ollut tiedossa. Nyt kun kasvihuoneilmaston voimistuminen ajaa lajeja uusille elinalueille nykyisten muuttuessa sopimattomiksi, monet kasvilajit tarvitsevat ihmisen apua selviytyäkseen. Intensiivisestä maankäytöstä johtuvat pienet populaatiokoot ja elinympäristöjen pirstoutuminen aiheuttavat jo itsessään lajikatoa, mutta hankaloittavat myös lajien kykyä siirtyä elinpaikasta toiseen.

Ex situ -keinoilla pyritään suojelemaan lajeja erityisesti ilmastonmuutoksen tuomien uusien haasteiden edessä. ESCAPE (*Ex Situ Conservation of Finnish Native Plant Species*) on EU:n Life+ -projekti, joka käynnistää Suomessa etäsuojelutoimintaa. Uhanalaisten kasvilajien geenipankki, uudelleenistutukset ja avustettu leviäminen ovat kuitenkin suojelukeinoja, joihin ei ole valmista toimintakulttuuria ja laki ei anna selkeää viitettä näihin metodeihin. Rauhoitettujen kasvien ja -kasvosien kerääminen on kiellettyä, mutta tähän on mahdollista saada poikkeuslupia, joita ESCAPE on hakenut.

Opinnäytetyö tarkastelee Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten ESCAPElle myöntämien poikkeuslupien välisiä eroja. Aineiston tarkasteluun on käytetty sisällön analyysia. Poikkeuslupapäätöksistä on poimittu eri tekijät, mitkä vaikuttavat lupaprosessin kulkuun ja etäsuojelutoimijan työhön. Aineiston käsittelyssä on käytetty kvantitatiivisia menetelmiä, kun poikkeuslupapäätösten eroja on esitetty numeerisessa muodossa.

Eroja on löytynyt kaikista eri tekijöistä ja jokaisesta päätöksestä. Päätökset ovat kuitenkin yhtä lajia lukuun ottamatta myöntäviä, eli yhdenmukaisuus eroista huolimatta on merkittävää. Luonnonsuojeluviranomaisten toimintatavat poikkeuslupapäätösten suhteen on *ex situ* -suojelua tukevia, mutta erot kertovat siitä, että *ex situ* -suojelua koskeva lainsäädäntö ei ole täysin selkeää.

ASIASANAT:

Ex situ -suojelu, ESCAPE, ELY-keskus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sustainable development

2015 | 46 + 2

Sirpa Halonen, Elina Vaara, Sanna Laaka-Lindberg

Juuli Vänni

CONSERVATION AUTHORITIES' EXCEPTION CRITERIA AND PRACTICES IN EX-SITU CONSERVATION

As climate continues to warm up, the endangered species need new ways of protection to save them. In 1997, when the Finnish Nature Conservation Law was written, the significance of the climate change was not yet known. Now that the greenhouse effect drives species to new areas, many plant species need human help to survive. Small population sizes due to intensive land use and habitat fragmentation are causing species extinctions already, but they also make it more difficult for species to move to new areas.

Ex-situ conservation methods aim to protect species facing new challenges, in particular climate change. ESCAPE (Ex Situ Conservation of Native Plant Species English) is EU's LIFE+ project, which will start ex-situ conservation in Finland. Gene bank, reintroductions and assisted migration are ways of protection, which don't have operating culture in Finland and the law does not give a clear indication to these methods. Gathering protected plants and parts of plants is prohibited, but it is possible to obtain exception permits to these actions, which ESCAPE has applied.

The thesis examines the permits that Centres for Economic Development, Transport and the Environment have granted and the differences between the different permits. Content analysis has been used to examine the material. Differences in the decisions have been drawn from a variety of factors, which affect the course of the licensing process and ex-situ actors' work. Quantitative methods are used in the research for the processing of the data when the differences of the decisions are presented in numerical form.

The differences are found in all the different factors and each individual decision. All of the decisions are affirmative except with one particular species, what makes their equivalency significant. The activities of conservation authorities' in regard to exception decisions support ex-situ conservation, but the differences indicate that the legislation concerning ex-situ conservation is not entirely clear.

KEYWORDS:

Ex-situ conservation, ESCAPE, Centre for Economic Development, Transport and the Environment

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -MENETELMÄT	9
3 LUONNON MONIMUOTOISUUS	12
3.1 Luonnon monimuotoisuuden määrittäminen	12
3.2 Suojelun perusteita	13
3.3 Luonnon monimuotoisuuden tila Suomessa	14
3.4 Uhanalaisuuden määrittäminen	16
3.5 Ilmastonmuutoksen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen	17
4 LUONNONSUOJELU	19
4.1 <i>In situ</i> -suojelu	19
4.2 <i>Ex situ</i> -suojelu	20
4.3 ESCAPE	21
4.4 <i>Ex situ</i> -suojelun kritiikki	24
5 LUONNONSUOJELULAINSÄÄDÄNTÖ JA SEN TOTEUTUS	25
5.1 Luonnonsuojelulaki	25
5.2 Euroopan Unionin luontodirektiivi	26
5.3 Ympäristöhallinto	27
5.4 Suojelustatukset ja niiden poikkeuslupaehdot	28
6 POIKKEUSLUPAPÄÄTÖSTEN SISÄLTÖ JA ANALYYSI	30
6.1 Päätösten lopputulos	30
6.2 Sovelletut oikeusohjeet	31
6.3 Perustelut	34
6.4 Vientiluvat ja täydennykset ja lupien ehdot	37
7 ARVIOINTIA JA POHDINTAA	41
7.1 Luotettavuuden arviointi	41
7.2 Johtopäätökset	42
LÄHTEET	44

SISÄLTÖ

LIITTEET

Liite 1. Lupahakemus

KUVIOT

Kuvio 1: Rauhoitetut- ja luontodirektiivilajien osuus ESCAPE:n lajilistassa.

Kuvio 2: Sovelletut oikeusohjeet ja niiden käyttö lukumäärittäin poikkeuslupapäätöksissä

Kuvio 3: Sovelletujen oikeusohjeiden lukumäärä osoitettuna jokaisen ELY-keskuksen osalta.

Kuvio 4: Perustelujen lukumäärät

Kuvio 5: Perusteluiden aiheet

Kuvio 6: Vientilupien sovelletut oikeusohjeet

Kuvio 7: Ehdot, vientiluvat ja täydennettyjen lajien lukumäärä.

TAULUKOT

Taulukko 1. IUCN:n uhanalaisuusluokat

Taulukko 2: Eri lajisuojelukeinot ja niistä poikkeamiset

Taulukko 3: Sovelletujen oikeusohjeiden otsikot

Taulukko 4: Täydennetyt kasvilajit

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO

IUCN	International Union of Conservation of Nature. Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto.
<i>In situ</i> -suojelu	Eliölaajien ja ekosysteemien suojelua niiden luontaisella esiintymisalueella.
ESCAPE	<i>Ex situ</i> Conservation of Finnish Native Plant Species.
<i>Ex situ</i> -suojelu	Luonnonsuojelullisesti, kulttuurisesti tai taloudellisesti arvokaiden eliölaajien ja niiden geenivarojen ylläpito alkuperäisten elinympäristöjen ulkopuolella eläintarhoissa, eläinpuistoissa, akvaarioissa, kasvitieteellisissä puutarhoissa, puulajipuistoissa sekä geeni- ja siemenpankeissa (Tirri R. ym. 2001, 160).
Avustettu leviäminen	Luonnon monimuotoisuuden turvaamistarkoituksessa tehtävää siirtoa, jossa ilmastonmuutoksen vuoksi vaarantunutta lajia tai sen populaatiota suojellaan siirtämällä sitä nykyisen esiintymisalueensa ulkopuolelle alueelle, jolle se ennusteiden mukaan siirtyisi ilmaston muuttuessa, jos leviämiseen olisi riittävästi aikaa ja/tai leviämislle ei olisi ihmisen aiheuttamia esteitä. (Hällfors ym. 2014, 10)
LSA	Luonnonsuojeluasetus
LSL	Luonnonsuojelulaki
Uudelleen palautus	Lajin istuttaminen paikkaan, jossa se on aikaisemmin elänyt, mutta kadonnut alueelta.
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna. Villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten laajien kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus. Voimassa vuodesta 1975.
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne, ja ympäristökeksus, joita on Suomessa 15.

1 JOHDANTO

Luonnon monimuotoisuus on yksi tärkeitä elämän perusedellytyksiä sekä ihmiselle, että muille eliölajeille. Maapallon historiaan kuuluu useita joukkosukupuuttoja, mutta nyt käynnissä oleva sukupuuttoaalto on laajin ja lisäksi nopein jopa koko maapallon historiassa. Väestönkasvu, kulutuskulttuuri, huono maankäytön suunnittelu ja ilmastonmuutos luovat yhdessä haasteen, jossa ihmiskunnan on ajateltava muitakin kuin itseään – vaikka päämääränä olisi ihmislajin pelastaminen.

Sekä kansainväliset sopimukset että Suomen kansallinen lainsäädäntö vaativat toimia luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen vaatii luonnon- ja ympäristönsuojelun lisäksi ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista (Vaara 2014, 128). ESCAPE (katso luku 4.3) on hanke, joka pyrkii suojelemaan luonnon monimuotoisuutta Suomen kasvilajien osalta ilmastonmuutoksen mukanaan tuomilta uusilta uhkakuivilta ja tarjoaa tapoja sopeutua ilmastonmuutokseen *ex situ* -suojelun keinoin (ESCAPE).

Opinnäytetyö aineistoinen tulee olemaan osa ESCAPE -projektin raportoinnin poikkeuslupahakua koskevia kappaleita. Opinnäytetyön aineistona toimivat eri tavoin suojeltujen kasvien siementen ja kasvinosien keräämiseen myönnetyt poikkeusluvut. ESCAPE (*Ex situ* -conservation of Finnish native plant species) on EU:n Life+ -projekti (Euroopan komission ympäristöohjelma LIFE) jossa luodaan geenipankkia Suomen uhanalaisille putkilokasvilajeille sekä kokeiluna kolmelle sammallajille. *Ex situ* -geenipankki käsittää siemenpankin Helsingin Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa, kryosäilytys Oulun yliopistolla ja elävät kokoelmat eri kasvitieteellisissä puutarhoissa. ESCAPE tekee myös uudelleenpalautuksia ja kokeilee avustettua leviämistä. Projekti jatkuu elokuuhun 2017, jonka jälkeen Helsingin yliopisto vastaa siemenpankin ylläpidosta, Metsähallitus siirtoistutusten seurannasta ja Oulun yliopisto kryosäilytyksestä. ESCAPE:n tarkoituksena on luoda uusia toimintamalleja, miten luonnon monimuotoisuutta voidaan ylläpitää. Uusia suojelukeinoja tarvitaan erityisesti nyt, kun il-

mastonmuutos muuttaa ympäristöolosuhteita niin nopeasti, että pirstoutuneessa elinympäristössä ja pienissä populaatioissa elävät lajit eivät kaikki pysty sopeutumaan ilman ihmisen apua. (ESCAPE)

On arveltu, että *ex situ* -menetelmät tulevat ottamaan vahvan roolin luonnonsuojelutoimissa, kun lajit eivät selviä ilmastonmuutoksen aiheuttamista haasteista pelkän perinteisen luonnonsuojelun avulla ilman aktiivisempia suojelukeinoja. Ongelmana on, etäsuojelulle ei ole tällä hetkellä säännöksiä Suomen luonnonsuojelulaissa (Borgström 2012, 28). Tämä tekee opinnäytetyön teemasta hyvin ajankohtaisen. Etäsuojeluhankkeen poikkeuslupien myöntäjä joutuu tekemään päätöksen, jota ei luonnonsuojelulaissa ole säädelty yksityiskohtaisesti ja mihin vaikuttaa myös EU:n luontodirektiivi ja luonnonsuojeluasetus. Ajankohtaisuutta korostaa myös käynnissä oleva luonnonsuojelulain uudistus, minkä avulla ilmastonmuutokseen pyritään sopeutumaan muun muassa elinympäristöjen välisen kytkeytyneisyyden parantamisella (HE 77/2014).

Tavoitteena on selvittää, minkälaisia eroavaisuuksia poikkeuslupapäätösten perusteluissa on toisiinsa nähden ja mihin lakipykälään ne nojaavat, sekä analysoida näiden perusteita ja seurauksia. Analyysi tuo mahdollisesti uutta tietoa, mikä voi auttaa tulevaisuudessa poikkeuslupien hakijoita ja -myöntäjiä *ex situ* -suojaan pyrkivien hankkeiden lupahakemusten suhteen. Toinen tavoite on pidemmällä aikavälillä olla osana prosessia, jonka tavoitteena on luonnonsuojelulain muuttaminen dynaamisemmaksi nyt kun ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat vaikutukset alkavat olla tiedossa. Taustakysymyksenä on, tukeeko luonnonsuojelulaki ja sitä soveltavat lupaviranomaiset *ex situ* -suoja ja tätä kautta luonnon monimuotoisuuden suojelun uusia keinoja.

Haluan suuresti kiittää opinnäytetyöni ohjaajia, koulutuspäällikkö Sirpa Halosta sekä ESCAPE:n projektikoordinaattoria dosentti Sanna Laaka-Lindbergiä ja tohtorikoulutettava Elina Vaaraa. He ovat mahdollistaneet työskentelyni asiantuntevilla neuvoillaan, ammattitaidollaan ja kärsivällisyydellään. Kiitän myös opponenttiani Jesse Saloa.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -MENETELMÄT

Tässä opinnäytetyössä käytän valmista aineistoa, joka on koottu ESCAPEn saamista viranomaispäätöksistä. Lupahakemukset on lähetetty 13:een ELY-keskukseen, joista on kaikista tullut poikkeuspäätös. Nämä päätökset sekä 242 kasvilajin lista muodostavat opinnäytetyön aineiston, mitä käsitellään sisällön-analyysi- ja kvantitatiivisin menetelmin.

Aineistosta poimitaan eri tekijät, jotka ovat vaikuttaneet päätösten lopputuloksiin. Näitä muuttujia ovat sovelletut oikeusohjeet, perustelut, ehdot, vientiluvat ja lupien täydennykset, joissa on mainittu ne kasvilajit, joita kyseisen ELY-keskuksen alueella tullaan keräämään. Näitä eri tekijöitä on tarkasteltu sisällön-analyysi -menetelmin ja verrattu toisiinsa.

Opinnäytetyöni on empiirinen selvitys oikeudellisen käytännön toteutuksesta ja toimivuudesta *ex situ* -suojelutoiminnan toteuttamisessa ja laajemmin luonnonsuojelulain toimivuudesta luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisessä. Koska opinnäytetyön aineisto on sekundaariaineistoa, eli sitä ei ole ensisijaisesti kerätty tätä tutkimusta varten, tutkimuskysymykset ovat muodostuneet tutkimuksen edetessä.

Empiiristä tutkimusmenetelmää on oikeustieteessä vieroksuttu pitkään, mutta siinäkin on alettu kyseenalaistamaan, tulisiko kokemukselliselle tiedolle antaa enemmän painoarvoa (Ervasti 1998, 366). Tämä opinnäytetyö ei kuitenkaan ole varsinainen oikeustieteellinen tutkimus, vaikka luonnonsuojelulainsäädännöllä on paljon merkitystä poikkeuslupakäytäntöjen *ex situ* -suojelun sääntelyssä. Kestävän kehityksen opiskelijana käsittelen aihetta omalle koulutukselleni ominaisella monitieteisellä otteella ja tarkastelen lainsäädäntöä ja toimintakäytäntöjä välineenä biologisesti, eettisesti ja yhteiskunnallisesti tavoiteltuun lopputulokseen pääsemiseksi.

Eri tavoin suojeltujen kasvien, kasvinosien ja niiden siementen keräily on luonnonsuojelulainsäädännöllisin keinoin rajoitettua ja tämän materiaalin talteenotto

on välttämätön toimenpide etäsuojelussa. Onnistuakseen ESCAPE tarvitsee poikkeusluvut ympäristöhallinnon viranomaisilta, jotta *ex situ* -toimenpiteitä voidaan suorittaa. Opinnäytetyössäni aineistona ovat poikkeuslupapäätösdokumentit vuodelta 2013 koko Suomen alueelta, pois lukien Ahvenanmaa, jonka luonnonsuojelulainsäädäntö poikkeaa muusta Suomesta. Tarkoituksena on vertailla lupapäätöksissä sovelletut oikeusohjeet, poikkeuslupaperusteet sekä täydennys- ja vientilupavaatimukset, joita osa ELY-keskuksista on vaatinut, jotta siementen varmuuskopiot voidaan lähettää Iso-Britannian Kew:n siemenpankkiin. Tutkimuksessa vertaillaan sisällönanalyysimenetelmin lupapäätöksiä ja tarkoituksena on analysoida lain soveltuvuutta käytännössä sen tavoitteisiin nähden ja selvittää, kuinka yhden mukaisia poikkeuslupapäätökset ovat luvan myöntämisessä, perusteluissa ja täydennysvaatimuksissa.

Analyysimenetelmänä on sisällön analyysi, joka on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Tarkemmin kyseessä on aineistolähtöinen analyysi, mikä tarkoittaa sitä, että teoreettinen viitekehys antaa ensisijaisesti kontekstin tutkimustehtävälle, mutta ei luo tutkimushypoteeseja. Aineistoa ei ole kerätty tutkimustarkoitukseen, joten aineisto, tässä tapauksessa poikkeuslupapäätösten sisältö, ohjaa analyysia. (Tuomi ym. 2009.)

Tutkimus on empiirinen ja se antaa tietoa niistä päätöksistä, perusteluista ja tulkinnoista mitä käytännössä luonnonsuojelulainsäädännön perusteella viranomaiset tekevät. Empiria on oikeustieteen sisällä harvinaista, sillä oikeustiede painottaa vahvasti sisäistä näkökulmaa eikä niinkään tutki, miten jo kirjattu laki käytännössä toimii ja toteuttaa omia päämääriään. Oikeusdogmatiikkaa eli lainoppia ja empirian vieroksumista perustellaan esimerkiksi kuuluisalla Humen giljotiinilla niin, että sillä, miten käytännössä jokin asia toimii, ei voida päätellä miten sen tulisi olla. Näin ollen oikeustieteenkään ei tulisi ottaa vaikutteita empiirisistä tutkimuksista. Toisaalta lainopillinen tulkinta on itsessäänkin aina tulkinanvaraista ja yhteiskunnan mukana muuttuvaa, eikä kykene koskaan täydellisyyteen, kuten empiirinenkään tieto ei voi olla puhdasta faktaa. On huomattu, että käytännössä esimerkiksi tuomarit sekä lainvalmistelussa mukana olevat viranomaiset ja juristit ovat erittäin kiinnostuneita empiirisestä tiedosta. Lainopin

on tarkoitus kuitenkin olla sovellettavissa käytäntöön ja näin ollen on ristiriitaista kuvitella, ettei oikeustiede tarvitsisi myös tutkimustietoa käytännöistä. (Ervasti 1998, 370-377.)

Aikaisempaan empiiriseen tutkimukseen ympäristöhallinnon toimivuudesta luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa tehtiin 2010 Suomen ympäristökeskuksen toimesta kyselytutkimus. Tutkimuksessa haastateltiin useita ympäristöhallinnon virkamiehiä, joista valtaosa työskenteli ELY-kesksissä. Arviointia varten tehdyn kyselyn tuloksissa korostuu näkemys, että vaikka vuonna 1996 uusittu luonnonsuojelulaki on merkittävästi parantanut mahdollisuuksia biodiversiteetin säilyttämiseen vanhaan 1923 säädettyyn luonnonsuojelulakiin verrattuna, niin se ei nykyisin kuitenkaan onnistu tavoitteissaan estää luonnon monimuotoisuuden vähenemistä, vaan on vanhentunut. (Similä ym. 2010, 7) Tämä kertoo osaltaan paineesta luonnonsuojelulain uudistamiselle. Syy siihen, ettei kahden vuosikymmenen takainen laki onnistu biodiversiteetin turvaamisessa saattaa johtua osittain myös *ex situ* -toimenpiteiden vähäisyydestä.

3 LUONNON MONIMUOTOISUUS

3.1 Luonnon monimuotoisuuden määrittäminen

Luonnon monimuotoisuus jaetaan kolmeen eri tekijään; elinympäristöihin ja lajeihin, ekosysteemeihin ja geenien monimuotoisuuteen lajien sisällä ja näiden eri tekijöiden vaihtelevuuteen (Kokko 2003, 12). Lajien kohdalla monimuotoisuuden liittyy myös poikkeavuus. Mitä erilaisempi laji on muihin lajeihin nähden, sen merkittävämpi se on luonnon monimuotoisuuden kannalta (Tirri ym. 2001, 78).

Luonnon monimuotoisuus terminä on tullut käyttöön 1980-luvulla. Vuoden 1992 Rion kansainvälisen ympäristökokouksen jälkeen luonnon monimuotoisuus ja sen heikkeneminen nousivat yleiseksi puheen- ja huolenaiheeksi (Wilson 1997, 1). Rion sopimuksen (Biodiversiteettisopimus) 1 artiklan 2 kohdassa luonnon monimuotoisuus määritellään seuraavalla tavalla: ”kaikkiin kuten manner-, meri- tai muuhun vesiperäiseen ekosysteemiin tai ekologiseen kokonaisuuteen kuuluvien elävien eliöiden vaihtelevuutta, johon lasketaan myös lajin sisäinen ja lajien välinen sekä ekosysteemien monimuotoisuus”. Se siis tarkoittaa koko sitä suurta lajien ja niiden välisten toimintojen kirjoa, mitä maapallolle on evoluution kautta tähän päivään mennessä kehittynyt.

Luonnon monimuotoisuuden tutkimusta on harjoitettu jo antiikin Rooman aikaan, mutta vasta nyt, kun biodiversiteetin on huomattu köyhtyvän ennätysnopeasti, se on saanut runsaasti huomiota (Wilson 1997, 1). Arviolta 16 000 eläin- ja 60 000 kasvilajia on uhattuna ja 60 % ekosysteemeistä on tai tulee olemaan vahingoittuneita (Heikkinen 2007, 10). Vain pieni osa luonnon monimuotoisuudesta tunnetaan. Esimerkiksi kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n uhanalaisuusarviointi on mahdollista tehdä vain noin 3%:lle maapallon lajeista, sillä suurimmasta osasta ei ole tietoa tarpeeksi, jotta uhanalaisuutta pystyttäisiin määrittämään (Rassi ym. 2010, 11).

3.2 Suojelun perusteita

Luonnon monimuotoisuuden eli biodiversiteetin vähenemisen ehkäisy on kansainvälinen tavoite, joka on muun muassa kirjattu YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen pyrkimyksiin.

Luonnon monimuotoisuuden merkitystä perustellaan usein ihmiskeskeisestä näkökulmasta. Suuri lajien kirjo on hyödyllistä yhteiskunnallemme. Muut eliölajit tuottavat meille joko suoraan tai välillisesti energiaa, ruokaa, rakennusmateriaaleja, vaatteita, lääkkeitä, puhdistavat ilman ja veden, sitovat hiiltä, hajottavat jätteet sekä tuottavat kauneutta ja iloa ihmisille. Lisäksi luonnon monimuotoisuus tarjoaa mahdollisuuksia uusien innovaatioiden syntymiseen, kuten lääkekehitykseen. Biomimiikka esimerkkinä on yksi tieteenala, joka on erikoistunut etsimään inspiraatiota luonnon toiminnoista. Esimerkiksi itsepuhdistuva lasi ja -maali ovat saaneet mallinsa suoraan lootuskukan lehtien mekaniikasta ja luotijuna kuningaskalastajan nokan muodosta (Biomimicry institute). Näitä luonnon tuottamia hyödykkeitä kutsutaan ekosysteemipalveluiksi, joiden rahallinen arvo on arvioitu vuonna 1997 33 biljoonaksi dollariksi, mikä on suurempi kuin tuolloinen koko maailmantalouden tuotto (Kubiszewski ym. 2012, 220).

Ympäristöongelmien synty ja biodiversiteetin köyhtyminen on kuitenkin arvioitu olevan lähtöisin arvolähtökohdasta, että kaikki olisi ainoastaan ihmistä varten. Ympäristöetiikka tieteenalana tutkii ihmisen luontosuhdetta ja sitä, mitä velvollisuuksia, oikeuksia ja arvoja ihmisen ja luonnon välillä on. Etiikassa on perinteisesti tutkittu ihmisten välisiä vuorovaikutussuhteita, mutta nyt kasvun rajojen tullessa vastaan, tarve luontoon kohdistuvan paineen oikeutuksen pohtimiseen on nostanut uusia moraalikysymyksiä esille. Ympäristöetiikka pohtii luonnon itseisarvon tunnustamista, antroposentrismia ja biosentrismia ja kysymystä, voiko luonnolla olla arvo, jos siitä ei ole ihmiselle hyötyä. Luontokeskeisestä eli biosentrisestä näkökulmasta on ja vaikka antroposentrismi eli ihmiskeskeisyys johtaa kaiken ihmisen tarpeiden tyydyttämiseen, luonnon välineellinen arvo on silti suuri. Tämä kysymys voi olla tärkeä, sillä tietomme ekosysteemin toiminnasta on niin pieni, että sen arvostamisen itsessään poissulkeminen saattaa

olla kohtalokasta ihmiskunnalle. Luontokeskeisiä käsitteitä ja niiden kehittäjiä on useampia, muun muassa ihmissovinnin käsitteen luoja Richard Routley syytti perinteistä moraalifilosofiaa ihmiskeskeisyydestään. Eläinoikeusajattelijat Richard Ryder ja Peter Singer ovat esittäneet samansuuntaisia argumentteja ja luoneet spesismmin käsitteen, joka suhteuttaa antroposentrisen ajattelumallin rasistiseen ja seksistiseen arvomaailmaan. Yksi kuuluisia biosentisen ajatusmaailman suunnannäyttäjä oli Norjalainen Arne Næss (1912-2009), joka loi syväekologian ja biologisen tasa-arvoisuuden käsitteet. Næss määritteli ekologian olevan arvomaailmaltaan perinteisen ihmiskeskeistä, kun taas syväekologia antaa muulle luonnolle ihmisestä riippumattoman itseisarvon. (Oksanen 2012, 161-164.)

Lainsäädännössä ihmiskeskeiset arvot ohjasivat vielä vuoden 1923 vanhan luonnonsuojelulain tavoitteita, mutta nykyisessä luonnonsuojelulaissa sekä perustuslaissa (PL 20 §) luonnolla on kansainvälisten sopimusten ansiosta itseisarvo, joka ei ole riippuvainen siitä, missä määrin ihminen hyötyy siitä nyt tai tulevaisuudessa ja tämä heijastelee yhteiskunnallisen arvomaailman omaavan myös biosentrisiä piirteitä. Rion biodiversiteettisopimuksessa mainitaan luonnolla olevan itseisarvo, mikä osoittaa ajattelutavan muuttuneen. Tätä ei ole kuitenkaan sisäistetty yhteiskunnassa, mikä on yksi teoria sille, että ympäristöongelmia ei ole vielä onnistuttu ratkomaan (Massa 2009, 20).

Kaunein ja yksinkertaisin löytämäni peruste biodiversiteetin suojelulle löytyy korallien tutkijan ja löytöretkeilijän Jacques Cousteaun kirjasta ”Ihminen, mustekala ja orkidea”, jossa hän muotoilee syyn luonnon monimuotoisuuden suojelemiselle näin:

”Sitä pitää suojella, koska se on olemassa”. (Cousteau, 2008, 142.)

3.3 Luonnon monimuotoisuuden tila Suomessa

Selvitykset monimuotoisuuden tilasta ovat hankalia, sillä tietoa tarvitaan paljon. Esimerkiksi vuonna 2010 IUCN:n toimesta tehty selvitys lajien uhanalaisuudesta kertoo, että maailman noin 1 740 000 lajista vain noin 3 %:sta on tarpeeksi

tietoa uhanalaisuusmäärityksien tekoon. Suomessa tilanne on kansainvälisesti katsottuna hyvä, kun maamme lajeista noin 45 %, noin 21 400 lajia, on arvioitu. Tällä luvulla Suomen uhanalaisuusarvio on maailman kattavin. Vuonna 2010 tehdyssä uhanalaisuusarvioinnissa Suomen putkilokasveista tarkastelussa oli 1206 lajia, joista uhanalaisiksi luokiteltiin 198 ja silmälläpidettäväksi (NT) 122 lajia. Näin noin joka neljäs kasvilaji Suomessa tarvitsee suojelutoimia tai seuranta. (Rassi ym. 2010, 11.)

Maailmanlaajuisesti eniten eliöiden uhanalaisuutta aiheuttaa luonnon alueiden ottaminen talouskäyttöön. Muita syitä ovat muun muassa vieraslajit ja ympäristön pilaantuminen (Heikkinen 2007, 10). Suomessa merkittävin luonnon monimuotoisuutta vähentävä tekijä on elinympäristöjen kiihtyvä ja lakkaamaton muuttuminen (HE 55/1994). Putkilokasvilajien osalta eniten uhanalaistumista aiheuttava tekijä on avoimien alueiden sulkeutuminen. Tämä johtuu pääosin maatalouden muutoksesta, kun niittyjen laidunnus ei anna enää elinpaikkoja valoa ja niukkaa ravinnetasoa vaativille lajeille. Muita kasvien osalta luonnon monimuotoisuutta köyhdyttäviä tekijöitä ovat metsien uudistus- ja hoitotoimet, ilmastonmuutos, ojitus ja turpeenotto, vesirakentaminen, kemialliset haittavaikutukset, kaivannaistoiminta, rakentaminen, kuluminen, peltomaiden muutokset, lajien keskinäinen risteytyminen sekä satunnaistekijät. (Ryttäri ym. 2012, 10.)

Joulukuussa 2006 Suomen valtioneuvosto hyväksyi strategiasuunnitelman biodiversiteetin köyhtymisen vähentämiseksi vuosille 2006 – 2016. Strategian tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2010. Kuitenkin jo syyskuussa 2009 Suomi myönsi maaportissaan, että strategian tavoitteissa ei tulla onnistumaan. Luonnon monimuotoisuus jatkaa köyhtymistään, joskin tahti on hieman hidastunut. Tulevaisuuden näkymät eivät ole hyvät, kun edellisten uhanalaisuutta aiheuttavien tekijöiden lisäksi ilmastonmuutoksen eteneminen aiheuttaa luonnolle lisää paineita ja esimerkiksi puunkäytön lisääntyminen energiakäyttöön lisääntyy. Hakkuujätteen käytön kasvattaminen aiheuttaa ongelmia muun muassa lahoppuun määrän vähenemisessä siitä riippuvaiselle lajistolle. Muita monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia syitä ovat määrärahojen puute ja uhanalaisten riistaeläinten pyynti. Resurssit lajitie-

don kartuttamisessa ovat vähentyneet ja arvioidaan, että lajiensuojelu tulee tulevaisuudessa olemaan yhä enemmän kansalaisten vapaaehtoisuuden varassa. (Rassi ym. 2010, 12-13)

3.4 Uhanalaisuuden määrittäminen

Lajien uhanalaisuusmääritelmät ovat tiukentuneet ja tarkentuneet 1970-luvulta, jolloin ensimmäiset uhanalaisuusarviointit Suomessa tehtiin. Maailmanlaajuisesti yhdenmukainen uhanalaisuusmäärittely alkoi kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n teettämin kriteerein ja metodein vuonna 1994. Yhtenäisten uhanalaisuusluokkien tavoitteena oli alun perin tiedonkeruu maailmanlaajuisesti uhanalaisista tai vaarantuneista lajeista, mikä helpottaa objektiivista tutkimusta eri lajien tilasta. IUCN määrittelee yhteneväiset uhanalaisuuskriteerit, joiden avulla voidaan laskea mihin tahansa eliölajiin kuuluvan lajin elinvoimaisuus. Uhanalaisuusluokituksissa käytetään seuraavia määritysluokkia, joissa mitä korkeamman luokituksen saava laji on, sen suurempi sukupuuttoriski sillä on tietyllä aikavälillä:

Taulukko 2. IUCN:n uhanalaisuusluokat (Rassi ym. 2010, 19)

1.	EX (extinct) – hävinnyt
2.	EW (extinct from the wild) – hävinnyt luonnosta
3.	RE (regionally extinct) – alueellisesti hävinnyt
4.	CR (critically endangered) – äärimmäisen uhanalainen
5.	EN (endangered) – erittäin uhanalainen
6.	VU (vulnerable) – vaarantunut
7.	NT (nearly treated) – silmälläpidettävä
8.	DD – puutteellisesti tunnetut
9.	LC – elinvoimaiset
10.	NE – arvioimatta jätetyt
11.	NA – arviointiin soveltumattomat

ESCAPE käyttää uhanalaisuusluokituksia prioriteettilistansa pisteytyksissä, joiden perusteella on valittu juuri ne kasvilajit, jotka ovat etäsuojelutoimien tarpeessa ja jotka ovat soveltuvimpia näihin suojelutoimenpiteisiin. IUCN:n luokituksista luokat NT, VU, EN, CR ja RE ovat saaneet pisteitä prioriteettilistassa niin, että ne ovat todennäköisemmin tulleet valituiksi ESCAPEn lajilistalle (Ryt-täri ym. 2013).

3.5 Ilmastonmuutoksen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Ilmastonmuutos määritellään YK:n ilmastopöytäkirjassa vuodelta 1992 seuraavasti:

"Ilmastonmuutos" tarkoittaa sellaista muutosta ilmastossa, joka aiheutuu maapallon ilmakehän koostumusta suoraan tai välillisesti muuttavasta ihmisen toiminnasta ja joka ylittää ilmaston luonnollisen vaihtelun vertailukelpoisten ajanjaksojen kuluessa (Ilmastonmuutosta koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimus 61/1994).

Tieteen termipankissa: *"Sääolojen yleisen luonteen muuttuminen pitkällä aikavälillä"* (Tieteen termipankki).

Ennusteiden mukaan ilmastonmuutos tulee nostamaan maapallon lämpötilaa 4°C:lla vuosisadan loppuun mennessä. Ilmastonmuutoksen vaikutukset biodiversiteettiin ovat hyvin kauaskantoisia ja todennäköisesti vuosikymmenten ku-

luessa niiden vaikuttavuus verrattuna muihin biodiversiteettiin vaikuttaviin tekijöihin nähden kasvaa. Ilmastonmuutoksen on huomattu siirtävän maalla elävien kasvien levinneisyysalueita 6.1 km pohjoisemmaksi tai 6.1 m ylöspäin vuosikymmenessä. Tämä johtaa siihen, että yksi avaintekijä monimuotoisuuden säilyttämisessä on lajien leviämismahdollisuudet. Ilmastonmuutoksen ekologisia vaikutuksia tutkivien mallinnoksien mukaan vuonna 2050 15-37 % luonnonvaraisista lajeista on kuollut sukupuuttoon. Erityisesti leviämisen helpottaminen ja uudelleenistutukset ja ilmastonmuutokseen sopeuttavat toimet ovat avainasemassa lajien pelastuksena. (Thuiller 2007, 550-552). *Ex situ* -toimet luetaan yleensä juuri ilmastonmuutokseen sopeuttavana toimena.

Ilmastonmuutos on itseään ruokkiva kehä, minkä aiheuttamat muutokset luonnossa kiihdyttävät sitä entisestään. Esimerkiksi biologisen monimuotoisuuden väheneminen heikentää luonnon kykyä ekosysteemipalveluihin, muun muassa ilmaston sääntelyyn, mikä kiihdyttää ilmastonmuutosta entisestään. Näin ilmastonmuutokseen sopeutuminen *ex situ* -suojelun avulla voidaan nähdä myös ilmastonmuutosta hillitsevänä toimintana, kun *ex situ* -toimet auttavat ylläpitämään monimuotoisia ekosysteemejä. (Borgström 2012, 8.)

4 LUONNONSUOJELU

4.1 *In situ* -suojelu

”Eliöiden luonnollisissa elinympäristöissä tapahtuva suojelutoimi. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm. eliöiden rauhoitukset ja suojelualueiden perustamiset. Jälkimmäiset ovat välttämättömiä myös silloin kun suojelu on tapahtunut ex situ -menetelmällä, koska eliöt on tuloksellisen suojelutoiminnan jälkeen sijoitettava niiden luonnollisiin elinympäristöihin.” (Tieteen termipankki)

In situ -suojelulla tarkoitetaan lajien ja elinympäristöjen suojelua niiden luontaisella esiintymisalueellaan. *In situ* -suojelun tavoitteita ovat muun muassa suojelualueiden perustamiset ja näiden alueiden hoito, monimuotoisuuden suojelu suojelluilla alueilla ja niiden ulkopuolella, ekosysteemien ennallistamistoimet ja erilaiset suojelustrategiat, vieraslajeista aiheutuvien ongelmien ehkäisy sekä sellaisen lainsäädännön kehittäminen ja ylläpitäminen, joka edesauttaa biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä (Biodiversiteettisopimus 78/1994). Perinteinen luonnonsuojelu, eli alueiden rajaaminen luonnonsuojelullisiin tarkoituksiin on oleellisin suojelupolitiikan keino edelleen, vaikka suojelun keinovalikoima on laajentunut (Similä ym. 2010, 89).

Alueiden rauhoittaminen on perinteistä luonnonsuojelua, jota on harjoitettu Suomessa 1800-luvulta asti. Jo vuosina 1647 ja 1664 säädettiin metsälait, joilla pyrittiin rajoittamaan metsien raivaamista ja kaskeamista. Näiden lakien tarkoituksena olivat kuitenkin teollisuuspoliittiset päämäärät eikä luonnonsuojelu. (Hertz 1933, 32.)

Varsinainen luonnonsuojelu ja luonnonsuojelualueiden perustaminen alkoi 1800-luvulla Suomessa ja myös kansainvälisesti. 1822 Imatrankosken rantoja suojeltiin, 1872 Yhdysvalloissa perustettiin kuuluisa Yellowstonen kansallispuisto, 1878 Aavasaksalta hankittiin maa-alueita suojelutarkoitukseen ja 1880 tutkimusmatkailija Adolf Erik Nordenskiöld aloitti keskustelun kansallispuistojen perustamisesta. 1900-luvulla alkoi tapahtua enemmän, 1905 Suomessa aloitet-

tiin tutkimaan suojeluun soveltuvia alueita ja 1906-07 Kolin alueelta suojeltiin maata. 1912-1923 rauhoitettiin Pallastunturi, 1924 Pyhä-Häkki ja 1916 Malla. Vuonna 1923 säädettiin Suomen ensimmäinen luonnonsuojelulaki ja vuonna 1938 perustettiin ensimmäiset luonnon- ja kansallispuistot ja Suomen Luonnonsuojeluyhdistys aloitti toimintansa. (Borg 2008, 5-6)

4.2 *Ex situ* -suojaus

Ex situ -suojelella tai etäsuojelulla tarkoitetaan eliölajin suojelella muualla kuin sen luontaisella esiintymisalueella. Etäsuojelua voidaan toteuttaa eläintarhoissa, akvaarioissa, eläinpuistoissa, kasvitieteellisissä puutarhoissa sekä geenijä siemenpankeissa. Kasvitieteellisten puutarhojen elävät kokoelmat, siementen pakastaminen, sekä kryosäilytys ovat ESCAPEssa harjoitettavia etäsuojelutoimenpiteitä. Kryosäilytys tarkoittaa kasvisolukon pakastamista (-160°) typpiliuoksessa. Näistä etäsuojelupaikoista *in situ* -suojaus voidaan täydentää istuttamalla esimerkiksi siemenpankista kasveja alueelle, jonka kyseisen lajin populaatiokokoa pyritään kasvattamaan. (Hyvärinen 2012, 18.)

Ex situ -suojaus antaa myös mahdollisuuden tehdä avustettua leviämistä, mikä on luonnon monimuotoisuuden turvaamistarkoituksessa tehtävää siirtoa, jossa ilmastonmuutoksen vuoksi vaarantunutta lajia tai sen populaatiota suojelellaan siirtämällä sitä nykyisen esiintymisalueensa ulkopuolelle alueelle, jolle se ennusteiden mukaan siirtyisi ilmaston muuttuessa, jos leviämiseen olisi riittävästi aikaa ja/tai leviämiseen ei olisi ihmisen aiheuttamia esteitä. Avustetulle leviämiseen on tarvetta erityisesti nyt kun ilmastonmuutos siirtää eliölajien suotuisia kasvupaikkoja pohjoisemmaksi ja lajit eivät ilman ihmisen apua pääsisi siirtymään uusille alueille. Avustettu leviäminen on lopputuloksensa suhteen *ex situ* -suojaus silloin kun alkuperäiseltä kasvupaikalta kerätystä materiaalista esimerkiksi kasvitieteellisissä puutarhoissa kasvatetut taimet siirretään lajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle. Lajisiirtojen jälkeiset suojeletoimet ovat kuitenkin *in situ* -suojaus, sillä alue, jonne siirrot tehdään, on siirretyn lajin uusi luontolainen ympäristö. Avustettu leviäminen pyrkii siihen, että lajit pärjäisivät

siirretyllä alueella ilman ihmisen aktiivisia hoitotoimia, toisin kuin *ex situ* -suojelussa ja näin se on myös tältä osin enemmän *in situ* -suojelun kaltaista. *Ex situ* -suojelun piirissä olevat lajit ovat aina ihmisen ylläpitämässä keinotekoisissa olosuhteissa. (Vaara 2014, 130)

Rion biodiversiteettisopimuksen 9 artiklassa etäsuojelu mainitaan osaksi biologisen monimuotoisuuden suojelua ja siinä määritellään sopimusmaiden *ex situ* -suojelun tavoitteet. Näitä tavoitteita ovat etäsuojelun harjoittaminen ensisijaisesti alkuperämaassa, laitosten perustaminen ja ylläpitäminen, uudelleenistutukset, jotta lajit saataisiin elvytettyä ja ennallistettua, varovaisuus keräyksessä, rahoituksen järjestäminen sekä etäsuojelun tukeminen kehitysmaissa. (Biodiversiteettisopimus 78/1994)

Rion sopimukseen kuuluvan kansainvälisen kasviensuojelustrategian yksi tavoitteista on *ex situ* -suojelun nostaminen uhanalaisten kasvilajien osalta 75%:iin ja että 20% näistä olisi palautus- tai ennallistamishankkeissa mukana vuoteen 2020 mennessä (Biodiversiteettisopimus 78/1994). Nykyinen Suomen kansallinen etäsuojeluaste on 11-18% ja ESCAPE:n olisi tarkoitus nostaa tämä vaaditulle tasolle.

Esimerkiksi Suvi Borgström arvioi, että *ex situ* -menetelmät tulevat ottamaan vahvan roolin luonnonsuojelutoimissa, koska kaikki lajit eivät tule selviämään ilmastonmuutoksen aiheuttamista haasteista ilman aktiivisempia suojelukeinoja. Samalla Borgström kuitenkin kritisoi Suomen nykyistä luonnonsuojelulakia, jossa etäsuojelulle ei ole mitään säännöksiä. (Borgström 2012, 28)

4.3 ESCAPE

ESCAPE:n tarkoituksena on luoda uusia toimintamalleja luonnon monimuotoisuuden suojeluun etäsuojelun avulla. Uusia aktiivisia suojelukeinoja tarvitaan, koska ilmastonmuutos muuttaa ympäristöolosuhteita niin nopeasti, että pirstoutuneessa elinympäristöissä ja pienissä populaatioissa elävät lajit eivät kaikki pysty sopeutumaan ilman ihmisen apua. Projektin päävastuun kantaa Helsingin yliopisto ja sen erillislaitos Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS. Yhteis-

työssä toimivat myös Oulun yliopisto, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus SYKE sekä Ympäristöministeriö. (ESCAPE)

ESCAPE:n tavoitteena on luoda Suomeen geenipankki uhanalaisille kasvilajeille sekä kehittää uusia suojelukeinoja ilmastonmuutoksen biodiversiteetille aiheuttamille uhille. Kansallinen kasvilajien geenipankki tulee koostumaan siemenpankista, joka on projektin myötä perustettu Helsinkiin Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan yhteyteen, sekä syväjäädystyksiköstä, joka toimii Oulun yliopistolla. ESCAPE myös tutkii syväjäädystekniikan, kryopreservoinnin, soveltuvuutta sammallajeille. Lisäksi kasvitieteellisten puutarhojen eläviä kokoelmia tullaan laajentamaan uhanalaisten kasvien osalta. Siemenpankkiin kerättävistä siemenistä lähetetään vielä varmuuskopiot Iso-Britanniassa sijaitsevaan Kew:n millenium -siemenpankkiin. Tämä tehdään, koska näin varmistetaan että jos esimerkiksi Kumpulan siemenpankki tuhoutuu, niin pankista on olemassa duplikaatit, joita voidaan käyttää siemenpankin toiminnan jatkamisessa.

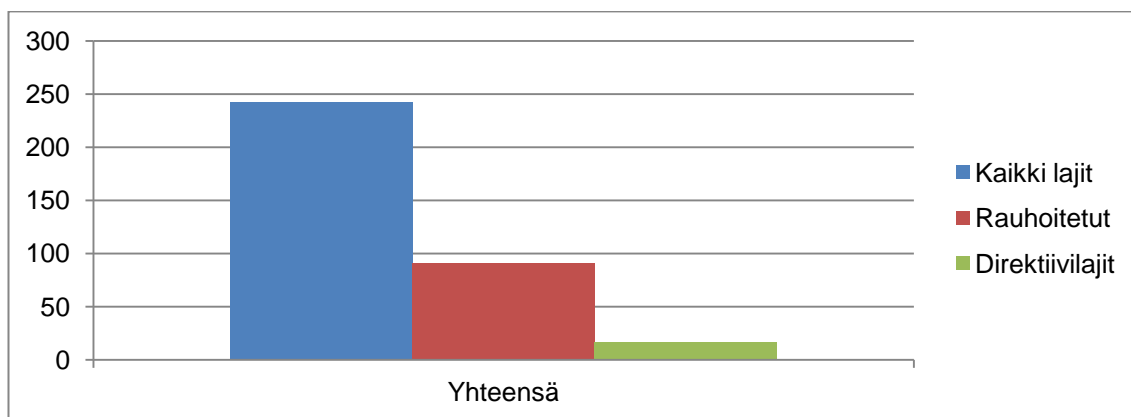
Geenipankki tulee palvelemaan luonnon monimuotoisuuden suojelemista monella tavalla. ESCAPE kokeilee uudelleenpalautuksia ja avustettua leviämistä geenipankista luontoon, mutta myös ESCAPE -projektin päätyttyä, vuoden 2017 jälkeen geenipankin ylläpitoa jatketaan. Siten ESCAPE luo paremmat toimintamahdollisuudet myös tuleville lajiensuojeluprojekteille.

ESCAPE tutkii kaikkia Suomen kasvilajeja, jotka ovat saaneet IUCN:n uhanalaisen, vaarantuneen tai silmällä pidettävän luokituksen ja joitakin sammallajeja. Lajeista on tehty prioriteettilista, joka sisältää 116 lajia. Nämä prioriteettilistan lajit ovat ESCAPEssa eniten etäsuojelutoimien kohteena. Opinnäytetyöni tarkastelukohteena tulee olemaan poikkeuslupapäätökset niiden kasvilajien siementen ja kasvienosien keräilyn suhteen, joiden kerääminen on luonnonsuojelulaille kielletty. (ESCAPE)

Kasvien prioriteettilistan pisteytysperusteet (Ryttäri ym. 2013, 2-4):

- Uhanalaisuusluokka
- Lisääntymisongelmia
- Pieni populaatiokoko

- Pirstoutunut esiintyminen
- Uhanalainen lähialueilla, lähinnä Itämeren piirissä
- Eristynyt tai reunapopulaatio
- Risteytyminen uhkatekijänä
- Ilmastonmuutos uhkatekijänä
- Luontodirektiivin laji, jolla epäsuotuisa tai huono status vuoden 2006 raportoinnissa tai uhanalainen tai silmälläpidettävä EU-listalla
- Euroopan tai Pohjois-Euroopan tasolla endeemi taksoni
- Suomen kansainvälinen vastuulaji
- Viljelykasvin villi sukulainen

Kuvio 1: Rauhoitettujen- ja luontodirektiivilajien osuus ESCAPE:n lajilistassa.

ESCAPE on myös vastaus kansainväliselle lajien etäsuojelutavoitteelle, joka on vuoteen 2020 mennessä 75 % uhanalaisista kasvilajeista *ex situ* -suojelun piirissä, kun nykyisellään Suomen lajeista ainoastaan 11 % on suojeltu esimerkiksi kasvitieteellisissä puutarhoissa. Geenipankin lisäksi ESCAPE tekee uudelleenistutuksia ja siirtoistutuksia. Näihin toimiin on haettu poikkeuslupia kaikilta Suomen ELY-keskuksilta, joiden hallintoalaan kuuluu Y-vastuualue (ympäristö).

Avustettu leviäminen ja uudelleenpalautus ovat luonnonsuojelutoimia, joita geenipankin avulla voidaan lähteä toteuttamaan. Nämä ovat niitä toimenpiteitä joita tehdään, kun geenipankin materiaalia lähdetään istuttamaan luontoon. Uudel-

leenpalautukset tarkoittavat istutuksia kyseisen lajin entiselle kasvupaikalle, josta se on joskus hävinnyt. Avustettu leviäminen tarkoittaa istutustoimia, joita tehdään luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja sopeutumistoimina ilmastomuutokseen alueelle, jossa kyseistä lajia ei aikaisemmin ole havaittu. Näitä siirtoistutuksia tehdään lajeille, joita uhkaa ilmastonmuutoksen aiheuttamat ympäristönmuutokset ja jotka eivät ajan puutteen ja/tai ihmisen luomien esteiden takia pysty siirtymään itsenäisesti näille alueille. (Hällfors ym. 2014, 10)

4.4 *Ex situ* -suojelun kritiikki

Ex situ -suojelun vaarana on, että luonnonsuojeluun suunnattavat resurssit vievät rahoitusta *in situ* -suojelulta. Etäsuojelu on kuitenkin vain *in situ* -suojelua täydentävä toimi, eikä voi korvata suojelualueiden perustamista ja -ylläpitoa. *Ex situ* -kokoelmissa säilytettävä laji ei ole toteuttamassa itseään omassa elinympäristössään, joten etäsuojelu ei voi olla päämäärä, vaan keino ylläpitää monimuotoisuutta silloin, kun *in situ* -suojelu ei riitä. Etäsuojelu saattaa viedä myös määrärahoja muulta suojelulta, joten sen käyttö tulisi harkita tarkkaan niin, että kokonaisuus todella ajaisi niitä tavoitteita, joita suojelutoimille on asetettu.

Eniten kritisoitu uhka etäsuojelussa on mikroevoluutio, jota tapahtuu puutarhaolosuhteissa kasvin kasvaessa hoidetuissa olosuhteissa ilman villissä luonnossa vaikuttavia ärsykejä. Myös pakastettujen siementen ja kasvisolukon evoluutio pysähtyy jäädyttämisen ajaksi, mikä ei paranna lajin selviytymismahdollisuuksia. (Hyvärinen 2012, 18.)

5 LUONNONSUOJELULAINSÄÄDÄNTÖ JA SEN TOTEUTUS

5.1 Luonnonsuojelulaki

Suojeltujen lajien siementen ja kasvinosien keräily ei ole Suomessa jokamiehenoikeus ja materiaalin keräämiseen tarvitaan viranomaisilta poikkeuslupa. Luonnonsuojelulainsäädäntöä säädellään sekä luonnonsuojelulailla, että luonnonsuojeluasetuksella ja sen liitteillä. Ympäristöministeriöllä on ylin toimivalta ja alueellinen valvonta kuuluu elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä kunnille. (Luonnonsuojeluasetus 1997/160, Luonnonsuojelulaki 1996/1096.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on vertailla eri poikkeuslupapäätöksiä, joita on haettu, jotta ESCAPE-projekti pystyy toteuttamaan etäsuojelutoimenpiteitä. Poikkeuslupapäätöksistä tarkkaillaan eri ELY-keskusten välisiä eroja. Lupapäätöksissä ilmoitetaan, mihin lakiin tai asetukseen päätös perustuu, mikä antaa mahdollisuuden analysoida myös lainsäädännön poikkeamisperusteita. Tarkoituksena ei ole yksilöidä lajeihin liittyviä poikkeuslupien perusteita, vaan tarkastella poikkeuslupapäätösten yhteneviä poikkeavia piirteitä. Tarkastelun kohteena ovat myös täydennyslupapäätökset, joita osa ELY-keskuksista ei vaatinut varsinaisen poikkeusluvan lisäksi. Täydennyslupavaatimukset liittyvät usein tarkempiin lajilistoihin tai siementen vientilupiin, joita on vaadittu varmuuskopioiden lähettämiseen Englannissa sijaitsevaan Kew:n siemenpankkiin.

Nykyinen luonnonsuojelulaki on kirjoitettu ennen kuin ilmastonmuutoksen merkitystä lajiensuojelulle ymmärrettiin. Elinolosuhteiden ja ilmaston muuttuminen sekä elinympäristöjen pirstoutuminen luovat entistä dynaamisemman ja muuttuvamman ympäristön, joka vaatii lainsäädännöltä mukautuvuutta, jotta lajeja pystytään tulevaisuudessa suojelemaan. Ilmastonmuutos tuo uuden näkökulman, kun luonto muuttuu niin nopeasti, että nykyiset suojelukeinot eivät pysty takaamaan suotuisaa suojelutasoa. Esimerkiksi ekologisten käytävien luominen ja etäsuojelukeinot auttavat lajeja siirtymään alueille ympäristöolosuhteiden muuttuessa nopeasti. (Borgstöm, 2012, 11.) Luonnonsuojelulain muutosmahdolli-

suudet rajoittuvat kuitenkin vain suojelualueiden perustamiseen tai lakkauttamiseen. Esimerkiksi *ex situ* -suojelukeinot ja avustettu leviäminen ovat niin uusia suojelukeinoja, ettei luonnonsuojelulaki anna suoraa viitettä näihin toimiin ja se saattaa näkyä myös opinnäytetyön aineistossa. (Borgström 2012, 28.)

5.2 Euroopan Unionin luontodirektiivi

Euroopan unionin biodiversiteettistrategia valmistui 1998 ja luontodirektiivi on yksi keskeinen osa sitä. Biodiversiteettistrategia on EU:n keino toimeenpanna alueellisella tasolla ne kansainväliset tavoitteet, jotka Riiossa asetettiin. Luontodirektiivi suojelee luonnonvaraisia lajeja ja niiden elinympäristöjä ja sitä kautta luonnon monimuotoisuutta.

Luontodirektiivin keskeisimpiä käsitteitä on suotuisan suojelun taso, minkä perusteella arvioidaan suojelun riittävyttä. Käsite kuitenkin on hyvin haastava ja monimutkainen ja esimerkiksi ESCAPE:n kerätessä uhanalaisten kasvilajien yksilöitä, suotuisan suojelutason tulisi säilyä, mikä on mahdotonta jos laji on jo uhanalaistunut. (Suvantola 2011, 45.)

Kun luontodirektiivi luotiin, ilmastonmuutoksen uhkien luonnon monimuotoisuudelle ei vielä tiedostettu olevan niin vakavia kuin mitä nyt ymmärretään. Tämä on vaikuttanut direktiivin rakenteeseen niin, että se tähtää luonnonsuojelussa säilyttämiseen (preservationism), mikä tarkoittaa hyvin staattista lähestymistapaa. Ilmastonmuutos kuitenkin muuttaa ekosysteemejä ja siirtää luontaisia levinneisyysalueita kohti pohjoista ja ylös vuorten rinteitä, mikä johtaa siihen, ettei "historiallinen", "kotoperäinen" tai "luonnollinen" enää ole hyviä indikaattoreita puhuttaessa luonnonsuojelusta ja monimuotoisuuden turvaamisesta. On olemassa eri tulkintoja luontodirektiivin velvoittavuudesta. Esimerkiksi direktiivin yleistavoitteen, suotuisan suojelutason säilyttäminen luonnonvaraisilla lajeilla on tulkittu velvoittavan jäsenvaltioita toimiin ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. On myös toisenlaisia tulkintoja, joiden mukaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen vaatii täysin uuden sääntelynsä. (Borgström 2012, 14.)

5.3 Ympäristöhallinto

Suomessa on hallintoviranomaisia keskushallinnon, aluehallinnon ja paikallishallinnon tasoilla. Ministeriöiden tehtävät keskushallinnossa ovat lähinnä poliittisten linjavetojen ja muun hallinnon ohjauksen roolissa. Luonnonsuojeluasioissa ympäristöministeriöllä on myös koko maata koskevien poikkeushakemusten myöntämisoikeus. (Ekroos ym. 2010, 37.)

Ympäristöalan hallintaviranomaisten tehtäviin kuuluu poliittista ohjausta, valvontaa sekä konkreettista lupa-, poikkeuslupa ja jälkivalvontamenetelmiä ja ympäristön edunvalvontaa. Viranomaisen edunvalvonta tarkoittaa asianosaisen aseman puolustamista, esimerkiksi luonnonsuojelukysymyksissä ympäristön oikeuksien puolustamista eikä niin sanottua laillisuusvalvontaa, jossa lain noudattaminen on keskiössä. Nämä molemmat tehtävät saattavat kuulua samalle viranomaiselle käytännössä. (Ekroos ym. 2010, 40-41.)

ELY-keskukset, joiden vastuualueella on ympäristöasiat:

- Etelä-Savo
- Häme
- Kaakkois-Suomi
- Kainuu
- Keski-Suomi
- Lappi
- Lounais-Suomi (Varsinais-Suomi, Satakunta)
- Länsi-Suomi (Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa)
- Pirkanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Uusimaa

Ympäristöalalla Elinkeino-, liikenne ja ympäristö -keskusten toimialaan kuuluu lupa-asiat ja laillisuusvalvonta sekä yleinen ympäristöedun valvonta. Suomessa on yhteensä 15 ELY-keskusta, mutta Pohjanmaan ja Satakunnan ELY-keskuksilla ei ole vastuualueellaan ympäristöasioita, joten näiden alueiden toimet ollaan sisällytetty muiden ELY-keskusten hallintaan. (Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 897/2009.)

Lupa-asioiden ja muiden ympäristölliseen päätöksentekoon liittyvien kysymysten selvittäminen tapahtuu hallintomenettelyssä, jossa sovelletaan yleislakina hallintolakia, joka on toissijainen muihin lakeihin nähden. Päätöksenteossa noudatetaan esteellisyysperusteita, asianosaisen kuulemista, virallisperiaatetta ja ympäristöasioissa erityisesti kansalaisen osallistumista. Tämä tarkoittaa muutakin kuin vain asianosaisen kuulemista ennen päätöksentekoa. Esimerkiksi maanomistajalle on ilmoitettava hänen mailleen myönnettyistä ja toimeenpantavista luonnonsuojelulain poikkeusluvista. (Ekroos ym. 2010, 41-43)

5.4 Suojelustatukset ja niiden poikkeuslupaehdot

Kasvilajeille on neljä eri suojelukeinoa; rauhoitettu-, uhanalainen-, erityisesti suojeltava- ja direktiivilaji. Uhanalaisuus, eli tilanne kun lajin luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut, ei ole suojelustatus, mutta voi johtaa suojelutoimenpiteisiin.

Rauhoitetut lajit on määritelty niin, että niiden olemassaolo on uhattua tai rauhoittaminen on tarpeellisesta jostakin muusta syystä. Näiden rauhoitettujen kasvilajien yksilöitä tai siemeniä ei saa poimia. Erityisesti suojeltavat lajit ovat uhanalaisia ja niiden häviämishuhto on ilmeinen. Erityisesti suojeltaville lajeille voidaan laatia ohjelmia niiden kantojen elvyttämiseksi ja niiden säilymiselle tärkeiden esiintymispaikkojen tuhoaminen tai vaurioittaminen on kiellettyä. Luonnonsuojelulain suojelemista lajeista erityisesti suojeltavat lajit ovat kaikkein uhanalaisimpia ja niiden suojelustatus on kaikkein korkein (Similä 2010, 93). Neljäs suojelustatus on direktiivilajit, joiden rauhoitus liittyy niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin, joiden hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. (Luonto-

direktiivi 92/43/ETY; Luonnonsuojelulaki 1996/1096.) Laji voi olla samaan aikaan sekä luonnonsuojelulailla että luontodirektiivillä suojattu.

Taulukko 2: Eri lajisuojelukeinot ja niistä poikkeamiset

Suojelukeino	Suojelupykälä	Poikkeamislupa	Luettelo	Poikkeamisperuste
Rauhoitettu	LSL 42.1	LSL 48	LSA 3(a)-(c)	LSL 48.2
Uhanalainen	LSL 46	Ei tarvita	LSA liite 4	Ei tarvita
Eryisesti suojeltava	LSL 47	LSL 48	LSA liite 4	LSL 48.2
Direktiivilaji	LSL 49.1	LSL 49.3	Luontodirektiivi liite IV (b) ja LSA liite 5	Luontodirektiivin artikla 16 (1)

Rauhoitettuja ja erityisesti suojeltavia lajeja koskeviin säännöksiin voidaan hakea poikkeuslupaa, jos toimenpiteiden jälkeen suojelutaso säilyy suotuisana. Poikkeusluvasta myöntää alueellinen ELY-keskus, tai koko maata koskeville lupahakemuksille ympäristöministeriö. Direktiivilajeja koskevat poikkeusluvasta tehdään luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituin perustein. Jotta poikkeus myönnettäisiin, tilanteen on oltava se, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja että poikkeus ei heikennä kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelutason säilymistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Lisäksi perusteena tulee olla jokin erityinen syy. Nämä kaikki kolme edellä mainittua ehtoa tulisi täyttyä, jotta poikkeusluvasta luonnonsuojelulakiin voidaan tehdä. ELY-keskusten myöntämistä poikkeusluvista on mahdollista myös valittaa. Nämä muutoksenhaut osoitetaan hallinto-oikeudelle (Ekroos ym. 2010, 49).

6 POIKKEUSLUPAPÄÄTÖSTEN SISÄLTÖ JA ANALYYSI

6.1 Päätösten lopputulos

Opinnäytetyön aineistona ovat kasvien siementen ja -kasvinosien keräystä koskevat poikkeuslupapäätökset, jotka on saatu 13:sta ELY-keskuksesta. Poikkeuslupapäätökset koskevat ESCAPE-projektin piiriin kuuluvien kasvien sekä muutaman sammallajin poikkeuslupahakemuksia. Hakemukset ovat identtisiä keskenään ja ne on lähetetty samana päivämääränä keväällä 2013 kaikkiin 13 ELY-keskukseen, joilla on Y-vastuualue sen jälkeen, kun Ympäristöministeriö oli kieltäytynyt käsittelemästä koko maata koskevaa hakemusta ja neuvonut kohdistamaan hakemukset alueellisille ELY-keskuksille.

Aineiston tarkastelukohteena ovat ensisijaisesti päätöksen sisältö, päätöksen perustelun oikeusohjeet, ehdot, vientiluvat ja täydennysvaateet, joilla poikkeusluvut on myönnetty. Olen antanut jokaiselle ELY-keskukselle numeron yhdestä kolmeentoista ja käsittelemä näitä numeroita puhuessani jostakin tietystä päätöksestä, sillä opinnäytetyön tarkoituksena ei ole arvioida yksittäisiä ELY-keskuksia.

Kaikki 13 päätöstä olivat myöntäviä. Päätöksien ehdot poikkesivat toisistaan paljon, joissakin ehtoja oli lueteltu useita, kun taas osa päätöksistä ei sisältänyt lainkaan ehtoja. Osa ELY-keskuksista vaati alkuperäisen hakemuksen lisäksi täydennyshakemusta, jossa mainitaan ne lajit, joita kyseisellä alueella on ja hakemuksen vientilupaa varten. Hakemuksessa vientilupaa haetaan, jotta direktiivilajien siementen duplikaatit voidaan lähettää Kew'n kasvitieteelliseen puutarhaan Englantiin. Tämä toinen kokoelma tulee toimimaan varakokoelmana siltä varalta, että Kumpulassa säilytettävälle siemenpankille tapahtuu jotakin, minkä jälkeen sitä ei voisi enää käyttää.

Kaikkien 13:n päätöksen lopputulos on varsin yhtenäinen. Kaikki antoivat myönteisen päätöksen, lukuun ottamatta yhden ELY-keskuksen täydennysluvalla

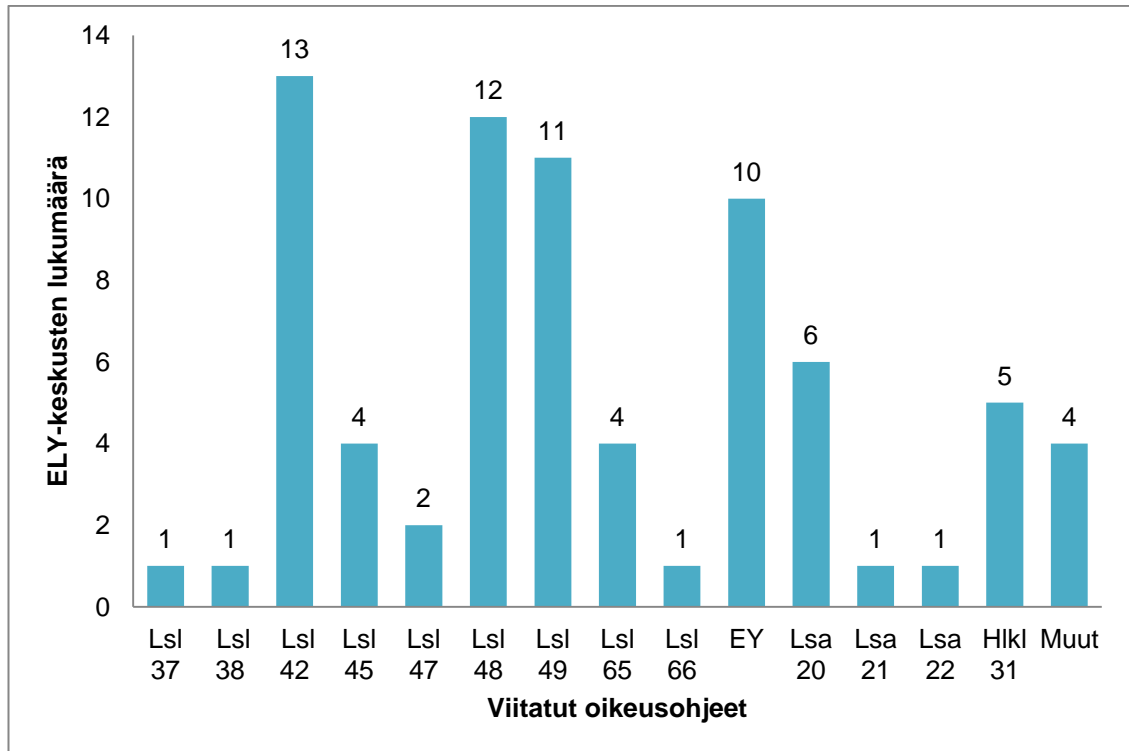
yksilöityä yhtä lajia. Kyseisen ELY-keskuksen alueella toimia kohdistettiin kahteen lajiin ja toiselle lajille lupa myönnettiin ja toisen kohdalla lupa evättiin.

Päätöksiin vaikuttaa paljon organisaatio, joka luvat käsitteli. Luonnonsuojelulain mukaan ympäristöministeriö myöntää koko maata koskevat luvat. Aluksi hakemus lähetettiin ympäristöministeriölle, mutta he kieltäytyivät asian käsittelystä ja ohjeistivat hakemaan poikkeuslupia ELY-keskuksilta. Tämän takia yksi hakemus muuttui 13 hakemukseksi, joiden eroja käsitellään seuraavissa luvuissa. Ympäristöministeriö perusteli päätöstään sillä, että alueelliset päättäjät tuntevat alueensa luonnon tarkemmin ja osaavat näin tehdä lajikohtaiset arvioinnit paremmin.

Kielteisen päätöksen saaneen luvan perusteluissa vedottiin mainitun lajin esiintymän pienuuteen ja siihen, että edellisellä kerralla, kun kyseistä populaatiota kartoitettiin, ei esiintymää löydetty lainkaan. ELY-keskus sanoo myös hakemuksessa sammalajille esitetyn 10 %:n keräysmäärän olevan liian suuri määrä niin pienelle populaatiokoolle, että se heikentää jo liikaa kyseistä lajin esiintymää.

6.2 Sovelletut oikeusohjeet

Päätökset on tehty nojaten luonnonsuojelulakiin, EU:n luontodirektiiviin ja luonnonsuojeluasetuksiin. Lisäksi neljä ELY-keskusta on perustellut hallintolainkäytöillä, sitä että päätöksen täytäntöönpano ei viivästy mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

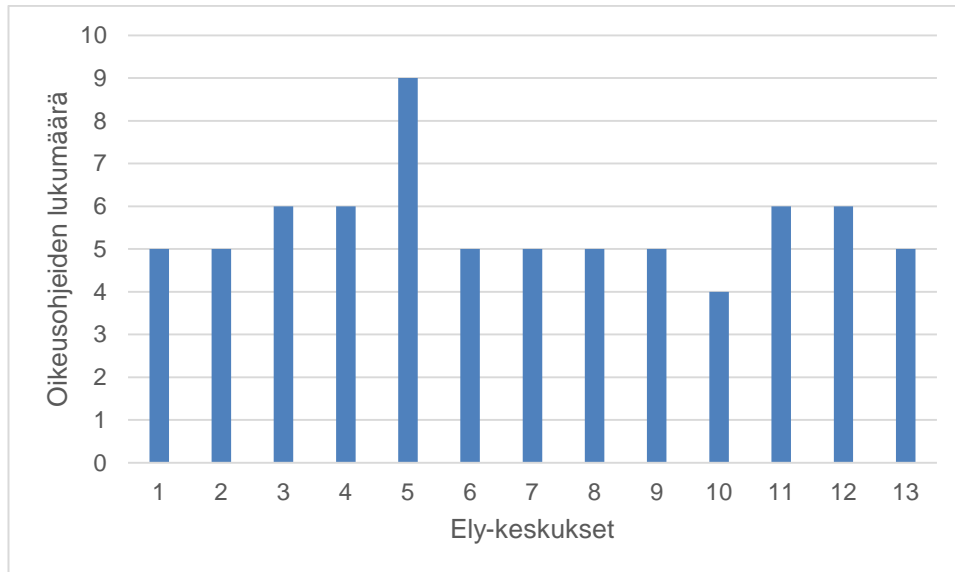
Kuvio 2: Sovelletut oikeusohjeet ja niiden käyttö lukumäärittäin poikkeuslupapäätöksissä, kts. taulukko 3.

Yleisimpiä sovelletuja oikeusohjeita ovat Luonnonsuojelulain pykälät 42, 45, 48, 49, 65, EU:n luontodirektiivi ja Lsa 20. Luonnonsuojelulain luku 42 on keskeisin kasvilajien rauhoitusta koskeva pykälä ja siinä sanotaan, että ”Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irti leikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Sama koskee soveltuvien osin rauhoitetun kasvin siemeniä.” Tätä on käytetty kaikissa päätöksissä, sillä tämä on se pykälä, minkä takia rauhoitetuille kasvilajeille poikkeuslupaa tarvitaan *ex situ* -toimenpiteitä toteutettaessa.

Viisi ELY-keskusta on hallintolainkäyttölakiin vedoten päättänyt, että päätöstä noudatetaan vaikka asiasta valitettaisiin. Tämä varmistaa, ettei kasvimateriaalin keruu viivästy vuodella, jos muutosta päätökseen haetaan hallino-oikeudelta.

Taulukko 3: Sovellettujen oikeusohjeiden otsikot

Lsl 37	Soveltamisala
Lsl 38	Eläinlajien rauhoittaminen
Lsl 42	Kasvilajien rauhoittaminen
Lsl 44	Uhanalaisten lajien kansainvälinen kauppa
Lsl 45	Rauhoitettujen lajien kauppa
Lsl 47	Lajien esiintymispaikkojen suojele
Lsl 48	Poikkeukset rauhoitussäännöksistä
Lsl 49	Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevat erityissäännökset
Lsl 65	Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi
Lsl 66	Luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen
EY	Luontodirektiivi
Lsa 20	Rauhoitetut kasvilajit
Lsa 21	Uhanalaiset lajit
Lsa 22	Eryteisesti suojeltavat lajit
Hlkl 31	Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

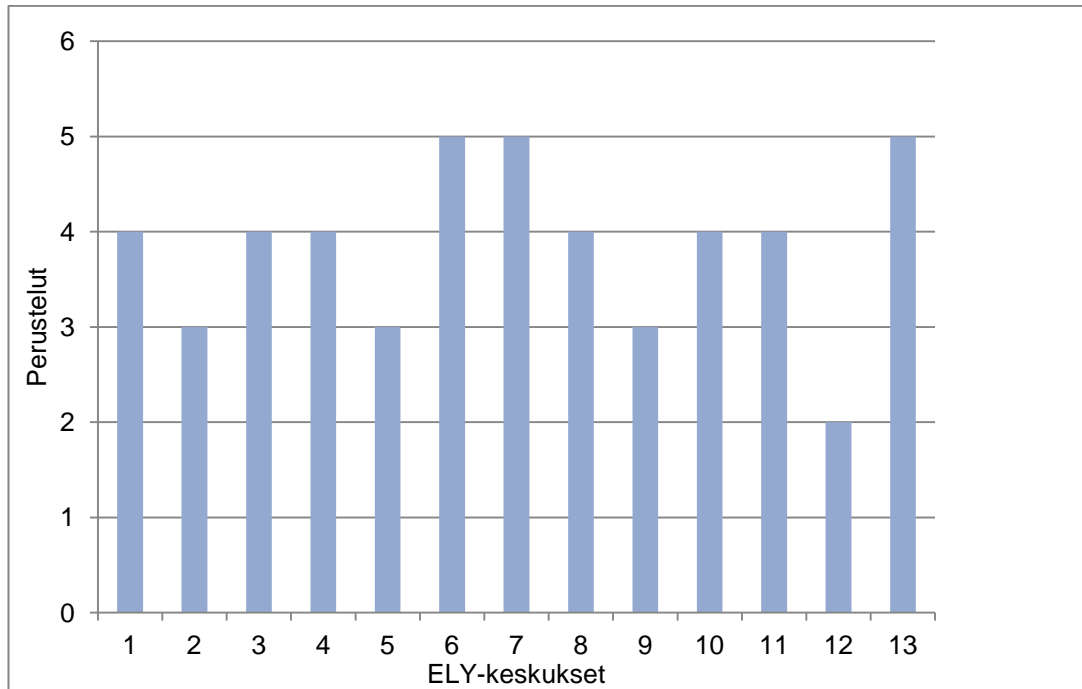

Kuvio 3: Sovellettujen oikeusohjeiden lukumäärä osoitettuna jokaisen ELY-keskuksen osalta.

Taulukossa on havainnollistettu, millä tavoin sovellettujen oikeusohjeiden määrä eroaa eri ELY-keskusten välillä hieman. Yksi ELY-keskus erottuu joukosta niin, että siellä on mainittu useampi oikeusohje. Usein kuitenkin päätöksen perusteissa mainittiin jokin laki, mitä ei ollut oikeusohjeissa, joten todellisuudessa ELY-keskukset ovat saattaneet käyttää useampaa oikeusohjetta päätöstä tehdessään, kuin mitä taulukossa näkyy.

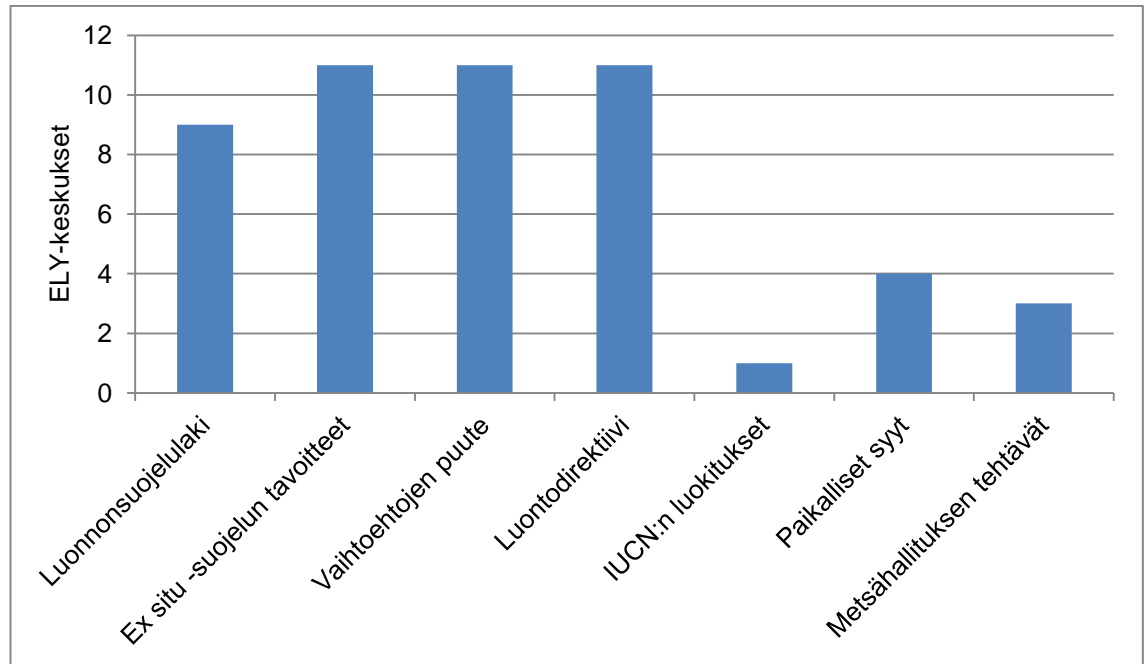
6.3 Perustelut

Päätöksissä jokainen ELY-keskus on perustellut oikeusohjeiden lisäksi sanallisesti, minkä takia on päätyttyä kyseiseen ratkaisuun. Yhtä sammallajia koskevan kielteisen päätöksen tehnyt ELY-keskus perustelee päätöstään sekä pienentyneellä populaatiolla, liian vähäisellä tutkimuksella että LSL 66§:llä. Pykälässä kielletään toimet, jotka saattavat heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen tai alueen, jota suunnitellaan sisällytettävän Natura 2000 -verkostoon, luonnonarvoja. (Luonnonsuojelulaki 1996/1096.)

Kuvio 4: Perustelujen lukumäärät

Olen jakanut perustelujen teemat seitsemään eri aiheeseen. Kuvio 5 näkee, että mikään näistä aiheista ei ole päässyt jokaisen ELY-keskuksen perusteluihin. Tämä ei silti tarkoita sitä, ettei aiheita olisi käytetty luvan myöntämiseen. Esimerkiksi erään päätöksen perusteluissa ei mainita Luonnonsuojelulakia lainkaan, mutta sovelletuissa oikeusohjeissa mainitaan ainoastaan Luonnonsuojelulain pykälää.

Kuvio 5: Perusteluiden aiheet

Eniten perusteluissa mainittiin Luontodirektiivi, vaihtoehtojen puute sekä luonnonsuojelulliset tavoitteet. Myös luonnonsuojelulaki mainittiin perusteluissa usein. Näiden lisäksi on mainittu paikallisia kyseisen ELY-keskuksen alueen luonnonsuojelullisia syitä, sekä Metsähallituksen luonnonsuojelullisia tehtäviä. Perusteluista näkyy vahvasti ne samat tavoitteet, mitkä ovat ESCAPE-projektissa ja sekä kansallisessa että kansainvälisessä luonnonsuojelulainsäädännössä

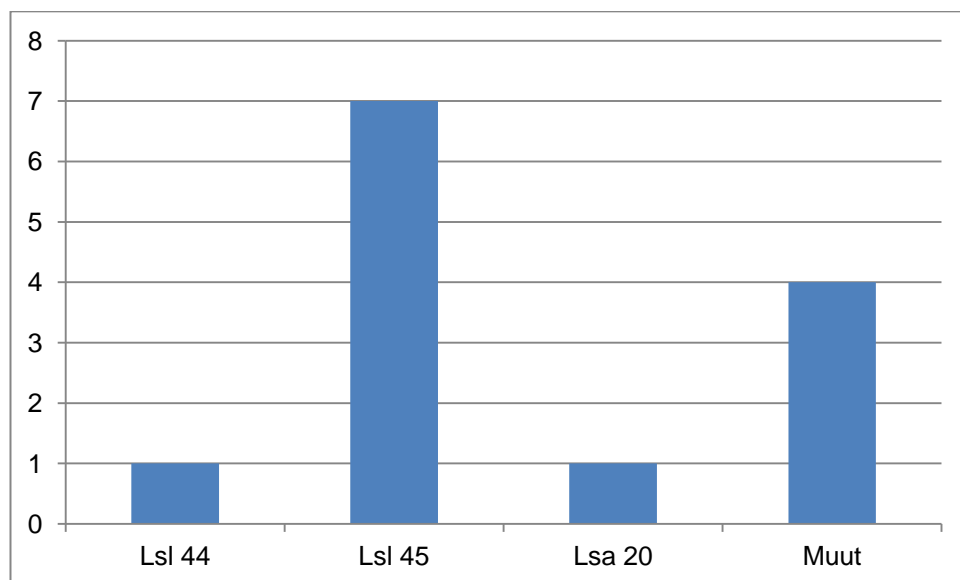
Taulukon perustelujen lisäksi yhdestä päätöksestä löytyi muita perusteluja. Syy koski kieltävää päätöstä, jossa täydennyksessä nimetty laji ei saanut keruulupaa kyseisen ELY-keskuksen alueella. Tätä päätöstä perusteltiin populaation pienuudella ja levinneisyysalueen pientymisellä.

Perusteluissa ilmeni selvästi, että luonnonsuojeluviranomaiset ovat poikkeuslupapäätöstä tehdessään huomioineet luonnonsuojelullisia tavoitteita lainsäädännöllisten velvoitteiden lisäksi. Perusteluissa viitattiin luonnonsuojelulakiin ja luontodirektiiviin, mutta kaikki muu perustelu kieltävää päätöstä lukuun ottamatta käsitteli luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Luonnon monimuotoisuuden suojelua on perusteluissa käsitelty esimerkiksi näin:

”Muuta tyydyttävää ratkaisua uhanalaisille lajeille tärkeän ex situ -suojelun toteuttamiseksi ei ole. Kyseessä on luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tähtäävä hanke, jossa saatava tieto edistää kyseisten lajien esiintymien säilymistä ja suojelua. Luvan mukainen vähäinen näytteenotto ei aiheuta haittaa lajien suotuisan suojelutason säilymiselle.”

6.4 Vientiluvat ja täydennykset ja lupien ehdot

Vientilupia vaadittiin yhdeksässä ELY-keskuksessa. Yhdessä ELY-keskuksessa vientilupa on sisällytetty täydennysluvan kanssa varsinaiseen päätökseen.

Kuvio 6: Vientilupien sovelletut oikeusohjeet, kts. taulukko 3

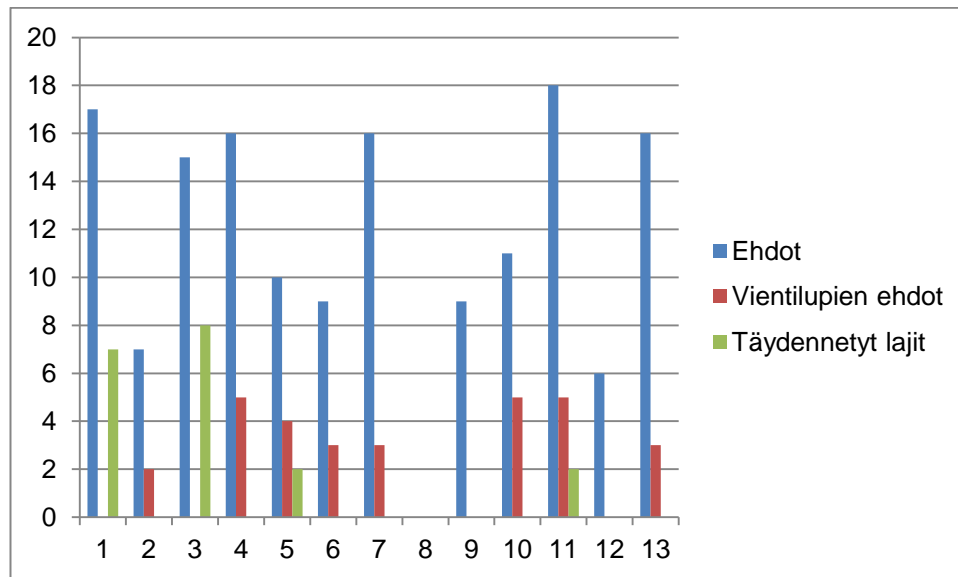
Kuviossa 6 näkyy ainoastaan kahdeksan vientiluvan vaatineen ELY-keskuksen sovelletut oikeusohjeet, sillä yhden ELY-keskuksen vientilupa oli sisällytetty varsinaiseen poikkeuslupapäätökseen, eikä oikeusohjeita ole eritelty erikseen vientiluvulle. Muut oikeusohjeet ovat olleet varsinaisia poikkeuslupapäätöksiä, joihin viitataan, sekä ELY-keskusten maksullisia suoritteita koskeva asetus.

Taulukko 4: Täydennetyt kasvilajit

ELY-keskus	Täydennetyt lajit	IUCN:n uhenalaisuusluokitus	Suojelu	
1	Idänverijuuri (<i>Agrimonia pilosa</i>)	EN	rauhoidettu	direktiivilaji
	Isonuijasammal (<i>Meesia longiseta</i>)	EN	rauhoidettu	direktiivilaji
2	Taarna (<i>Cladium mariscus</i>)	EN	rauhoidettu	
	Idänkurho (<i>Carlina biebersteinii</i>)	EN	rauhoidettu	
	Kalliosirkunjyvä (<i>Lappula deflexa</i>)	VU	rauhoidettu	
	Etelänhoikkaänelmä (<i>Thalictrum simplex</i> subsp. <i>simplex</i>)	VU		
	Hajuheinä (<i>Cinna latifolia</i>)	NT	rauhoidettu	direktiivilaji
	Rantaorvokki (<i>Viola persicifolia</i>)	EN	rauhoidettu	
	Lietetatar (<i>Persicaria foliosa</i>)	EN	rauhoidettu	direktiivilaji
3	Idänmasmalo (<i>Anthyllis vulneraria</i> subsp. <i>intermedia</i>)	CR	rauhoidettu	
	Itämerenlaukkaneilikka (<i>Armeria maritima</i> subsp. <i>intermedia</i>)	CR	rauhoidettu	
	Taponlehti (<i>Asarum europaeum</i>)	NT	rauhoidettu	
	Hietaneilikka (<i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>borussicus</i>)	EN	rauhoidettu	
	Hukkariisi (<i>Leersia oryzoides</i>)	VU	rauhoidettu	
	Sorsanputki (<i>Sium latifolium</i>)	CR	rauhoidettu	

	Metsälitukka (<i>Cardamine flexuosa</i>)	EN	rauhoitettu	
	Rantaorvokki (<i>Viola persicifolia</i>)	EN	rauhoitettu	
4	Hajuheinä (<i>Cinna latifolia</i>)	NT	rauhoitettu	direktiivilaji
	Pulskaneilikka (<i>Dianthus superbus</i> , Kaavin serpentiinirotu)	CR	rauhoitettu	

Lupahakemusten täydennyksiä vaati neljä ELY-keskusta, jolle luvanhakija lähetti erikseen listan niistä lajeista (Taulukko 4), jolle heidän hallintoalueellaan tullaan tekemään *ex situ* -toimenpiteitä. Kaikkien täydennystä vaatineiden ELY-keskusten lajilistat olivat keskenään erilaisia. Täydennettyjä lajeja on yhteensä 18 ja vain yksi niistä on mainittu kahden eri ELY-keskuksen täydennyksessä. Täydennetyt lajit ovat lähes kaikki rauhoitettuja ja niistä löytyy myös direktiivilajeja.

Kuvio 7: Poikkeuslupien ja vientilupien sekä täydennettyjen lajien lukumäärät ELY-keskuksittain.

Ehdoissa oli lukumääräisesti ja sisällöltään suuria eroja. Kuviossa 7 näkyy jokaisen 13:n ELY-keskuksen kohdalla, montako ehtoa, vientiluvan ehtoa ja täydennettyjä lajeja sen päätöksistä löytyy. Yksi ELY-keskus ei asettanut ehtoja, ei

vaatinut vientilupaa eikä täydennyslupaa. Luvanmyöntäjistä löytyy niitä, jotka ovat vaatineet sekä vientiluvan että täydennyksen ja niitä, jotka ovat vaatineet vain toisen näistä. Löytyy myös kaksi ELY-keskusta, jotka ovat asettaneet ehtoja, mutta ei täydennyksiä tai vientilupaa. Vientilupien ehtojen lukumäärät olivat hieman yhtenäisempiä, sillä kaikki vientilupaa vaatineet ELY-keskukset asettivat lupaehtoja ja näitä oli jokaisessa 2-5.

Useampi ELY-keskus luetteli ehtoja poikkeusluvalle runsaasti ja osa ehdoista aiheuttaa hakijalle lisätoimia esimerkiksi määräämällä vuosittaiset raportoinnit jokaisista alueellaan tapahtuvista keräyksistä. Tämä vaikuttaa *ex situ* -toimijan työhön, vaikka lupa on myöntävä.

7 ARVIOINTIA JA POHDINTAA

7.1 Luotettavuuden arviointi

Päätökset, sovelletut oikeusohjeet, vientilupavaatimukset, lupien ehdot ja täydennyslupavaatimukset ovat olleet niitä muuttujia, joita olen tarkastellut. Lupaprosessissa on tekijöitä, joita ei tutkimuksessa ole otettu huomioon, jotka saattavat vaikuttaa päätösten lopputuloksiin ja lupaprosessin kulkuun. Näitä asioita ovat esimerkiksi lupaviranomaisen tausta ja koulutus, eri ELY-keskusten välinen kommunikaatio tai sen puute sekä luvan hakijan ja ELY-keskuksen lupaviranomaisen välinen tuttavuussuhde ja kommunikointi. Valmis aineisto on ollut siitä haastava, ettei sitä ole kerätty tutkimusaineistoksi, vaan se on muodostunut luvanantoprosessin yhteydessä. Näin tutkimuksen ulkopuolelle on jäänyt asioita, joita olisi ehkä voinut sisällyttää tutkimukseen, jos aineisto olisi kerätty itse tai jos tutkimus olisi ollut laajempi tai sitä jatkettaisiin.

Aineisto on kuitenkin Ahvenanmaata lukuun ottamatta koko maan kattava ja se ei perustu mielipiteisiin tai oletuksiin, vaan jo tehtyihin poikkeuslupapäätöksiin. Näin ollen tulokset pitävät paikkansa tässä yksittäisessä tapauksessa. Muiden lupahakemusten ja niistä tehtävien päätösten ja päätösten perustelujen suhteen tämä tapaus ei anna yleistettävissä olevia johtopäätöksiä. Se voidaan kuitenkin todeta, että samojen päätösten perusteluina voidaan luonnonsuojelulain alaisissa kysymyksissä käyttää varsin erilaisia perusteita ja samoille hakemuksille voidaan tehdä hyvin erilaisia vaatimuksia, kuten luvan käytön ehtoja ja vientilupahakemusten sekä täydennysten edellyttämistä.

Yksi huomionarvoinen asia on luonnonsuojelulain 44 § jossa säädelään uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa. Tässä pykälässä ilmoitetaan Luonnontieteellinen keskusmuseo tieteelliseksi viranomaiseksi, mikä on ESCAPEssa myös hakija osapuoli. Tätä pykälää on käytetty oikeusohjeena ainoastaan yhdessä vientiluvassa, joten tämän päällekkäisyyden merkitys on aika pieni.

7.2 Johtopäätökset

Merkittävimpiä tuloksia ovat päätösten lopputulokset ja se, että päätökset on saatu ELY-keskuksilta eikä ympäristöministeriöltä. Alueelliset päätökset ovat tehneet luvanhakijan työstä hankalampaa, kun jokaiseen ELY-keskukseen on pitänyt lähettää hakemus ja joihinkin vielä vientilupahakemus ja kasvilajien täydennys. Tulevaisuuden *ex situ* -toimijoiden kannattaisi tämä vaihtoehto ottaa huomioon, sillä kasvimateriaalin kerääminen täytyy ajoittaa tarkasti ja jos lupa-prosessi venyy, materiaalin keruu saattaa venyä seuraavaan vuoteen.

Merkittävää on myös se, miten tämä menettelymuutos vaikuttaa niihin tavoitteisiin, joihin luonnonsuojelulailla pyritään. ESCAPEn tapauksessa menettelyllä ei ollut lopputuloksen kannalta merkitystä, sillä ainut laji, johon tuli kieltävä päätös, saatiin projektin käyttöön toisen ELY-keskuksen alueelta. Tämä yksi kieltävä päätös on perusteltu alueellisilla perusteilla kyseisen populaation kehityshistorian näkökulmasta ja päätöksen perusteluista huomaa päättävän viranomaisen alueellisen asiantuntemuksen. Jos ympäristöministeriö olisi antanut kaikki päätökset, voi olla että alueellinen asiantuntemus yksittäisistä populaatioista olisi jäänyt pienemmäksi. Menettelytapa vaikuttaa myös hakijan toimiin lisäten työ-määrää. Tämä on vähän ikuisuuskyseminen, tulisiko sääntelyä lisätä vai ei. Lisäsääntely saattaa lisätä varovaisuutta, mutta siitä voi olla haittaakin tai se voi olla turhaa.

Ex situ -toimija on kuitenkin saanut tarvittavat luvat, jotta voi jatkaa geenipankin perustamista ja muita etäsuojelutoimia, joten tältä osin luonnonsuojelulainsäädäntöä voi pitää *ex situ* -suojelua tukevana. Eroja päätösten välillä kuitenkin löytyi. Sovelletuista oikeusohjeista ja perusteluista löytyi jonkin verran hajontaa, mutta niiden merkitys luvan hakijalle on hyvin pieni. Se kertoo ehkä pienestä lainsäädännön epäselvyydestä, mutta hakijalle vaikuttava tekijä on enemmän vientilupien ja täydennyslupien vaatimukset, jotka saattavat hidastaa luvanhakijan työtä. Myös ehdoissa oli suuria eroja, kun yksi ELY-keskus ei asettanut ehtoja lainkaan ja kuusi vaati yli 15 ehtoa luvan käyttämiseen. Ehdot eivät estä etäsuojelutöitä, mutta osa niistä lisää esimerkiksi raportointiin käytettävää aikaa.

Ex situ -suojelun perusteet ovat hyvin vakuuttavat ja on todennäköistä, että tulemme tulevaisuudessa tarvitsemaan lisää keinoja luonnonsuojelussa. Se surullinen tosiasia, että monimuotoisuuden kirjo vähenee edelleen kansainvälisistä sopimuksista ja kansallisen lainsäädännön ponnisteluista huolimatta lisää tarvetta tällaiselle yhteiskuntakeskustelulle. *In situ* -suojelun ehdoton ensiarvoisuus ei poista sitä tosiasiaa, että se ei enää riitä. Luonto muuttuu joka päivä nopeampaa kuin eilen ja siksi tarvitsemme koko ajan lisää tutkimustietoa ja uusia soveltavia tapoja käyttää tätä tietoa, jotta voimme suojella sitä, mikä on jäljellä. Varovaisuuden noudattaminen on tietysti viisasta, jotta suojelutoimet eivät heikennä nykyistä suojelun tasoa, joka tosin ei ole suotuista alun perinkään niiden lajien kohdalla, joita ESCAPE:n piiriin kuuluu.

ESCAPE on se taho, joka on Suomessa aloittanut etäsuojelua järjestelmällisesti ja maanlaajuisesti, joten ei ole yllätys, että eroja ELY-keskusten päätösten välillä on, sillä aihe on uusi. Nykyinen luonnonsuojelulaki ei kuitenkaan mainitse etäsuojelua tai avustettua leviämistä, mikä on todennäköisesti hankaloittanut luvanmyöntäjän työtä, kun perusteita luvan myöntämiseen on haettu 15 eri oikeusohjeesta.

Tämä tutkimus antaa ELY-keskuksille tietoa heidän työstään ja saattaa helpottaa tulevia vastaavia luvanhakuprosesseja ja antaa luonnonsuojeluviranomaisille mahdollisuuden yhdenmukaistaa *ex situ* -käytäntöihin suhtautumistaan. Tutkimus kuitenkin osoittaa sen, että lainsäädäntö ei ole tässä asiassa helposti tulkittava ja yksiselitteinen, vaikka perusteet *ex situ* -suojeluun on löydettävissä.

LÄHTEET

Biodiversiteettisopimus 78/1994

Biomimicry Institute, <http://biomimicry.org/>. Viitattu 28.5.2015

Borg Pekka, 2008. Monimuotoisuuden aika, luonnonnähtävyyksistä Naturaan. Suomen Ympäristösuunnittelu Oy, omakustanne. Karisto, Hämeenlinna.

Borgström Suvi: Luonnon monimuotoisuuden suojele ilmaston muuttuessa – luonnonsuojelulain mahdollisuudet, rajat ja kehittämistarpeet, Ympäristöjuridiikka 2/2012 s. 7–30

CITES sopimus uhanalaisten lajien kansainvälisestä kaupasta 44-45/1976

Cousteau, J., Schiefelbein, S., 2008. Ihminen, orkidea ja mustekala. Elämäni luonnon tutkijana ja suojeelijana. Green spot

Ekroos A., Kumpula A., Kuusiniemi K., Vihervuori P., 2010, Ympäristöoikeuden pääpiirteet. Helsinki: WSOYpro

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset. Viitattu 7.9.2014 www.ELY-keskus.fi

Ervast Kaijus: Eräitä näkökohtia empiirisen tiedon hyväksikäyttämisestä oikeustieteessä, Lakimies 3/1998 s. 364–388

ESCAPE Ex situ conservation of Finnish Native Plants LIFE11 BIO/FI/917: Luonnontieteellisen keskusmuseon ESCAPE-hanke. Viitattu: 7.9.2014 luomus.fi/escape

Euroopan komission ympäristöohjelma LIFE. ec.europa.eu/environment/life. Viitattu 7.9.2014

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 31 §

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta (HE 77/2014)

Heikkinen Ilkka (toim.) sekä ministeriöiden ja tutkimuslaitosten asiantuntijat. Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojele ja kestävä käytön strategia ja toimintaohjelma 2003-2016. 2007, Helsinki. Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy.

Hertz Martti 1933, SILVA FENNICA 27. Metsän puutteesta sekä sen syistä ja torjumistoimenpiteistä Ruotsi-Suomessa. Suomen metsätieteellinen Seura, Helsinki.

Hyvärinen Marko: Mitä on luonnonkasvien *ex situ* -suojele? Teoksessa: Rytteri T., Kalliovirta M. & Lampinen, R. (toim.). 2012. Suomen uhanalaiset kasvit. S. Tammi, Helsinki

Hällfors Maria, Vaara Elina, Hyvärinen Marko, Oksanen Markku, Schulman Leif, Siipi Helena, Lehvävirta Susanna: Coming to terms with a the concept of moving species threatened by climate change – a systematic review of the terminology and definitions. PLoS ONE, 2014

Ilmastomuutosta koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimus 61/1994

Kokko Kai 2003, Biodiversiteettiä turvaavat oikeudelliset periaatteet ja mekanismit. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino.

Kubiszewski Ida ja Costanza Robert, Ekosysteemipalvelut hyvinvoinnin perustana. Maailman tila 2012: Kohti kestäväää hyvinvointia. Worldwatch Institute

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 897/2009

Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategia 2006-2016. Helsinki 2007. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 35 | 2007

Luonnonsuojeluasetus 1997/160

Luonnonsuojelulaki 1996/1096

Luontodirektiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta

Massa Ilmo 2009. Vihreä teoria – ympäristö yhteiskuntateorioissa: Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen paradigmat ja keskeisimmät suuntaukset. Helsinki: Gaudeamus

Oksanen Markku: Ympäristöetiikan perusteet 2012. Tallinna, Gaudeamus.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Ryttäri T., Laaka-Lindberg S., Hyvärinen M. 2013. ESCAPE Ex situ conservation of Finnish Native Plants LIFE11 BIO/FI/917: Principles for the selection of 100 vascular plant taxa of top priority for ex-situ conservation. Viitattu 8.5.2015 http://luomus.fi/sites/default/files/files/escape_priorisation_explanations_version_2.3.pdf

Ryttäri T., Kalliovirta M. & Lampinen, R. (toim.). 2012. Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki

Ryttäri Terhi 2013: ESCAPE Ex situ conservation of Finnish Native Plants LIFE11 BIO/FI/917: Ex situ –suojeluun ehdotettavien 100 Suomen luonnonvaraisen kasvin prioriteettilista. Suomen ympäristökeskus. Viitattu 9.5.2015 http://luomus.fi/sites/default/files/escape-100-lajia_300113.pdf

Similä J., Raunio A., Hildén M., Anttila S. Luonnonsuojelulainsäädännön arviointi – Lain toimitavuus ja kehittämistarpeet, Suomen ympäristö 27 | 2010, sivu 12

Suvantola L., Similä J.: Luonnonsuojeluoikeus. Edita 2011, Helsinki.

Thuiller Wilfried, 2007. Nature 448. Biodiversity: Climate change and the ecologist.

Tieteen kansallinen termipankki.
<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Ymp%C3%A4rist%C3%B6tieteet:ilmastonmuutos>. Viitattu 17.4.2015

Tieteen kansallinen termipankki. http://tieteentermipankki.fi/wiki/Biologia:in_situ_-suojelu. Viitattu 14.4.2015

Tirri R., Lehtonen J., Lemmetyinen R., Pihakaski S., Portin P. 2001. Biologian sanakirja. Helsinki, Otava.

Tuomi, J., Sarajärvi, A., 2009, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Jyväskylä.

Vaara Elina 2014. Lajien avustetun leviämisen käsite ja sen soveltuminen voimassa olevaan luonnonsuojelulainsäädäntöön. Ympäristöjuridiikka 3-4/2014 s.117-157

Wilson, E.:Introduction teoksessa Reaka-Kudla, M., Wilson, D., Wilson E.: Biodiversity II Understanding and protecting our biological resources, 1997. Joseph Henry Press, Washington, DC.

ASIA Lupa poiketa rauhoitettuja ja luontodirektiivin liitteen IV (b) kasveja koskevista rauhoitussäännöksistä

VIREILLE 21.5.2013

HAKIJA Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS
EU Life+ 2011 -hanke, *Ex situ* -conservation of Finnish Native Plants
Sanna Laaka-Lindberg
PL 7, 00014 Helsingin yliopisto

HAKEMUS Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS kasvitieteen yksikkö hakee lupaa kasvien ja sammalten sekä kasvinosien, kuten siementen, lehden kappaleiden, silmujen ja pistokkaiden keraamiseen Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) toimialueelta. Lisäksi lupaa haetaan rauhoitettujen ja luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvien ja sammalten sekä niiden osien kuljettamiseen ja hallussapitoon. Hakemuksessa tarkoitetut kasvit on lueteltu hakemuksen liitteessä.

Siemeniä ja muita kasvin osia kerätään ympäristöhallinnon Eliölajit -tietokannasta tarkastetuista elinvoimaisista esiintymistä. Siemeniä kerätään siemenpankkiin enimmillään 20 % kyseisen populaation arvioidusta kokonaissiementuotosta. Muita kasvin osia kerätään vain lajeista, jotka eivät tuota siementä tai joiden siementuotto on hyvin vähäistä. Näytteet kerätään kasvia vahingoittamatta ja populaatioita vaarantamatta.

Tarkoituksena on myös kylvää kerättyjä siemeniä Helsingin ja Oulun yliopistojen kasvitieteellisiin puutarhoihin sekä joillekin luonnonkasvupaikoille.

Lupaa haetaan siementen kylvämiseksi, idättämiseksi ja kasvattamiseksi puutarhoissa sekä siementen kylvämiseksi vahvistamaan pieniä, alkuperäisiä, olemassa olevia populaatioita. Hakijan mukaan siementen kylvämiseen luonnonkasvupaikoille pyydetään kohteiden maanomistajalta lupa.

Siemeniä tullaan säilyttämään Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa ja Kew:n kasvitieteellisessä puutarhassa. Solukkoviljelyä ja kryosäilytystä varten kerättyä materiaalia säilytetään Oulun yliopiston kasvitieteellisessä puutarhassa. Tarvittaessa lajimääritysten varmistamiseksi kerättyjä kasvinäytteitä säilytetään Luonnontieteellisen keskusmuseon kasvimuseossa ja Oulun yliopiston kasvimuseossa.

Lupaa haetaan kasvatettujen taimien ja/tai kokonaisten yksilöiden istutuksiin hävinneille kasvupaikoille, vahvistamaan pieniä populaatioita sekä istutuksiin kokonaan uusille kasvupaikoille (avustettu leviäminen). Hakija esittää, että paikat, joilla em.

toimenpiteet tehdään, sovitaan ELY-keskuksen kanssa ja toimenpiteisiin pyydetään kohteiden maanomistajalta lupa.

Hankkeen toimenpiteisiin kuuluu myös uhanalaisten lajien nykyisiin tai vanhoihin esiintymiin sekä avustetussa leviämisessä lajeille valittujen uusien esiintymien perustaminen ja esiintymien kunnostamiseen kohdistuvia toimenpiteitä, kuten varjostavan puuston poistoa, pensaikoiden raivausta, maanpinnan rikkomista, kilpailevien lajien poistoa sekä muita tilanteen vaatimia hoitotoimenpiteitä. Esiintymien hoito- ja kunnostustoimet toteutetaan noudattaen varovaisuutta ja tarkkuutta siten etteivät toiminnot aiheuta tarpeetonta haittaa kohdelajien esiintymille tai niiden seuralajislajeille. Esiintymien hoito- ja kunnostamistoimenpiteet suorittaa Metsähallituksen luontopalvelut ja toimista sovitaan erikseen kohteiden maanomistajien kanssa.

Hanke, johon luvanhakeminen liittyy, on EU:n LIFE+ -hanke "Ex-situ Conservation of Finnish Native Plant Species (ESCAPE)", joka on saanut rahoituksen vuosiksi 2013-2017.

Hankkeessa toteutetaan Suomen kansallista uhanalaisten kasvilajien *ex situ* -suojelun toimintaohjelmaa ja hankkeen tavoitteena on saavuttaa Suomessa vuoteen 2020 mennessä kansainvälisen kasvistonsuojelustrategian asettama 75% tavoitetaso *ex situ* -suojeltujen uhanalaisten lajien määrässä. Uutta hankkeessa on *ex situ* -suojelumenetelmien kehittäminen sammalille.

Hankkeessa ovat mukana Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen lisäksi Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha, Metsähallituksen luontopalvelut sekä Suomen ympäristökeskus.

Hankkeen vastuullinen johtaja on Helsingin yliopiston Dosentti Marko Hyvärinen. Lupaa haetaan seuraaville henkilöille:

Vastuuhenkilöt:

Sanna Laaka-Lindberg, Marko Hyvärinen, Henry Väre, Leo Junikka, Mikko Piirainen, Mari Miranto, Jouni Aspi, Anna-Liisa Ruotsalainen, Ritva Hiltunen, Anne Jäkälänie-mi, Terhi Rytteri, Heidi Kaipainen-Väre

Muut: Eija Kempainen, Juhani Räsänen

Lupaa haetaan vuosille 2013-2017.